

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย

1. ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

1.1 ความหมายของการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการให้และรับความรู้และประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การสร้างจิตสำนึก การเพิ่มพูนทักษะ การทำความเข้าใจให้กระจ่าง การอบรมปลูกฝังค่านิยม การถ่ายทอดศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของสังคม การพัฒนาความคิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญงอกงามทางปัญญา มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีค่านิยมที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (ปรัชญา เวสารัชช, 2545)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยในมาตรา 8 ในหมวดเดียวกันได้กำหนดหลักของการจัดการศึกษา ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และในมาตรา 9 ได้กล่าวถึงการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา โดยขอให้หลักดังนี้

- 1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- 2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา
- 4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนา คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการหลายๆ ท่าน ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ กล่าวคือ ปรัชญา เวสารัชช์ (2545) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาว่าเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ ซึ่งการจัดการศึกษาต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีการดำเนินการ มีทรัพยากรต่างๆ สนับสนุน และต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้

ดังนั้น การจัดการศึกษาของการศึกษานี้ หมายถึง กระบวนการ กิจกรรมต่างๆ ที่ประเทศในประชาคมอาเซียนดำเนินการในด้านการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพประชาชน พัฒนาสังคมและระบบเศรษฐกิจให้มีศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยการจัดการการศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดกฎหมาย นโยบายการศึกษา โครงสร้างการจัดการศึกษา การบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านสนับสนุนทรัพยากร การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการวิจัยพัฒนา

1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาไว้อย่างครอบคลุมว่า การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์ที่มุ่งบรรลุหลายประการ ได้แก่

1. ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษาวางตัวได้เหมาะสมในสังคมและมีความสามารถประกอบอาชีพตามถนัด ความสนใจ หรือตามโอกาสของแต่ละคนได้ สถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียกว่า โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียน สถานศึกษาปฐมวัย ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษา

2. เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมเกื้อหนุนให้เด็กก่อนวัยเรียนขั้นพื้นฐานได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เขาวินิจฉัย ความสนใจ ที่เหมาะสม มีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป การจัดการศึกษาส่วนนี้ โดยทั่วไปเป็นความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น ส่วนเด็กในวัยเรียนทุกระดับจะได้รับการศึกษา

เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมตัวระดับพื้นฐาน และเพื่อมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานต่อไป

3. ให้โอกาสทางการศึกษา โดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาดังกล่าวตามปกติที่มีอยู่หลากหลาย การจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ผู้ที่มีปัญหาทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา การจัดการศึกษาเช่นนี้มักดำเนินการโดยสถานศึกษาเฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์หรือโดยวิธีการอื่นนอกกรอบและตามอรรถาธิบาย เช่น ศูนย์การเรียนรู้การศึกษาในระบบทางไกล เป็นต้น

4. ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์นี้มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพซึ่งอาจดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์วิจัยระดับสูง มุ่งคิดค้นเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิม นอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกอบรมเฉพาะทาง เช่น ด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ สุขภาพ เป็นต้น มักดำเนินการในรูปแบบการประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การดูงาน การฝึกปฏิบัติเฉพาะ ฯลฯ

5. พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มความสามารถ และตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนาบุคลิกในลักษณะบูรณาการ คือ ให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม ความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งตามปกติควรเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา แต่หากสถานศึกษาไม่สามารถดูแลให้ครบถ้วนได้ ก็ต้องจัดส่วนเสริมเติมในลักษณะการฝึกอบรมเฉพาะ การแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ หรือการใช้สื่อต่างๆ ช่วยเสริม วัตถุประสงค์ส่วนนี้ยังรวมไปถึงการพัฒนาทักษะและคุณภาพของผู้ที่ทำงานแล้วหรือผู้ที่ผ่านการศึกษาดังกล่าวตามกรอบการปกติ ให้สามารถติดตามความรู้ใหม่ๆ และวิทยาการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง

จากวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาการจัดการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 กล่าวคือ เน้นที่วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษาวางตัวได้เหมาะสมในสังคมและมีความสามารถประกอบอาชีพตามถนัด ความสนใจ หรือตามโอกาสของแต่ละคนได้ โดยการศึกษาการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาไทยกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน สนใจศึกษาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา

1.3 เป้าหมายของการจัดการศึกษา

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งเป็นกลุ่มได้ดังนี้

1. เด็กก่อนวัยเรียน เมื่อทารกคลอดออกจากครรภ์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ปู่ย่าตายาย ญาติ หรือคนเลี้ยงดูเป็นกลุ่มบุคคลเริ่มแรกที่ทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดู และขณะเดียวกันก็ให้การศึกษาอบรมด้วย การให้การศึกษาลักษณะนี้ โดยทั่วไปยังไม่เป็นระบบ แต่เป็นธรรมชาติ จึงยังไม่ถือว่าเป็นการจัดการศึกษา เมื่อทารกเติบโตขึ้นพอช่วยตนเองได้แล้ว พ่อแม่ซึ่งต้องมีภาระประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงลูก ไม่อาจดูแลบุตรได้ ก็ปล่อยให้ผู้อยู่ในการดูแลของบุคคลอื่น เช่น บุคคลในกลุ่มเครือญาติ หรือมีเจ้านั้นก็ต้องจ้างคนดูแลทางเลือกอีกประการหนึ่ง คือ การส่งบุตรหลานเข้ารับการอบรมศึกษาในศูนย์การเรียนปฐมวัย ศูนย์รับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาเบื้องต้นที่มีการจัดการศึกษา โดยมีผู้ดูแลที่ได้รับการศึกษาอบรมมาพอสมควรเป็นผู้ดูแลเมื่ออายุถึงวัยประมาณสามขวบ สถานศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้มีการจัดการศึกษาที่เป็นระบบและมีรูปแบบมากขึ้น ซึ่งการจัดการกิจกรรมสำหรับเด็กวัยนี้เป็นการจัดการกิจกรรมในลักษณะการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นต้น

2. บุคคลในวัยเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนโดยทั่วไปหมายถึง ผู้ซึ่งรัฐกำหนดให้ผู้ปกครองต้องนำไปเข้าเรียน คืออยู่ในข่ายการศึกษาภาคบังคับ โดยแต่ละประเทศกำหนดอายุไว้แตกต่างกันไปตามที่เห็นว่าเหมาะสมสำหรับประเทศไทยกำหนดให้การศึกษาระดับประถมถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามเป็นการศึกษาภาคบังคับและหากผู้ปกครองมีความพร้อมก็ส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้เรียนต่อสูงขึ้นไปอีกตามกำลังความสามารถระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้อาจแบ่งได้หลายระดับ ได้แก่

2.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทั่วไป เป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลในวัยเรียนในระบบการเรียนในโรงเรียน ในครอบครัว หรือในสถานศึกษารูปแบบอื่น ในประเทศไทย การศึกษาขั้นพื้นฐานได้เรียงกันไปตั้งแต่ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมปีที่หนึ่งถึงชั้นประถมปีที่หก) ไปจนจบชั้นมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก) การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมักใช้เวลาประมาณสิบสองปีเป็นส่วนใหญ่ ในช่วงปลายของการศึกษาระดับนี้เยาวชนที่สนใจศึกษาสายอาชีพแทนที่จะศึกษาสายสามัญ ก็อาจเลือกเข้าเรียนในสถานศึกษาสายอาชีพ ซึ่งได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษาระดับต้นต่างๆ

2.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนที่มุ่งศึกษาต่อก็อาจเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (ซึ่งรวมสถาบันอุดมศึกษาสาขาอาชีพต่ำกว่าปริญญาด้วย) ในกรณีที่ศึกษาระดับปริญญาที่อาจศึกษาต่อเนื่องไปตั้งแต่ระดับปริญญาตรี โท เอก หรือศึกษาเฉพาะด้านหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โท เอก

3. ผู้ด้อยโอกาส หรือบุคคลลักษณะพิเศษ กลุ่มเป้าหมายนี้เป็นคนกลุ่มพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากบุคคลปกติทั่วไป สิ่งที่ทำให้แตกต่างนั้นอาจเกิดจากฐานะทางเศรษฐกิจ คือคนจนที่ด้อยโอกาสในการเล่าเรียนตามปกติ เช่น เด็กที่ผู้ปกครองไม่ส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียน เด็กไร้ผู้อุปการะ หรือความแตกต่างอาจเกิดจากลักษณะทางร่างกายจิตใจและสมอง เช่น เด็กพิการ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ เด็กอัจฉริยะ เป็นต้น ผู้ด้อยโอกาส หรือบุคคลลักษณะพิเศษเฉพาะเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเพื่อให้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับเด็กอื่น แต่การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายนี้จำเป็นต้องจัดให้ตามรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะและความจำเป็นสำหรับกลุ่มด้วย โดยอาจต้องมีครูที่ได้รับการอบรมมาเป็นการเฉพาะ ในกรณีที่ผู้ด้อยโอกาสร่วมเรียนในชั้นเรียนปกติ ครูจำเป็นต้องให้ความสนใจผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้ความอดทน ความเมตตา ความเข้าใจ และความละเอียดละไมในการปฏิบัติต่อพวกเขา สำหรับผู้บริหารที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ต้องมีความเข้าใจ มีทักษะ และได้รับการอบรมมาโดยเฉพาะอย่างพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

4. ผู้มีงานทำ ผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้วเป็นกลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่ง บุคคลเหล่านี้ได้รับการศึกษามาแตกต่างกันไป และมุ่งศึกษาเพิ่มเติม โดยมีเหตุผลต่างกันไป ส่วนหนึ่งเข้าศึกษาระดับสูงขึ้นไปในสถาบันการศึกษานอกโรงเรียนหรือเข้ารับการศึกษาดำเนินโครงการพิเศษ (เช่น โครงการศึกษาเฉพาะที่มีผู้จัดบริการให้ในสถานที่ทำงาน โครงการศึกษาอบรมเฉพาะด้าน เป็นต้น) นอกจากนี้ หน่วยงานทางการศึกษาอาจจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น การศึกษาสัญจรที่ผู้สอนตระเวนให้ความรู้การศึกษาผ่านสื่อโทรคมนาคม การศึกษาโดยเอกสารหรือสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองต่างๆ การจัดการศึกษาเช่นนี้ อาจมีการรับรองวุฒิให้หรือไม่เทียบวุฒิต่างกันก็ได้ การจัดการอบรมสำหรับผู้มีงานทำนั้น รวมถึงครูซึ่งต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย ครูจึงควรสนใจติดตามรับการอบรมตามหลักสูตรต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนกลุ่มเป้าหมายนี้ นับวันจะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ เกิดขึ้นรวดเร็ว จึงจำเป็นที่ผู้ทำงานแล้วควรได้รับสาระเนื้อหาใหม่ๆ เพื่อยกระดับความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนตลอดเวลา

5. ประชาชนทั่วไป ประชาชนโดยทั่วไปถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกของสังคมได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์สำหรับการเป็นพลเมืองที่ดีและการเพิ่มพูนความคิดความอ่านของตนอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาลักษณะนี้ถือเป็นส่วนเสริมจากการที่ประชาชนได้เรียนรู้จากสื่อมวลชน จากกลุ่มคนใกล้ชิด การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนอาจทำได้ผ่านสื่อต่างๆ ได้หลากหลาย แต่ย่อมเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพของประชากรให้รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และปรับตนเองกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้มักเป็นการจัดการศึกษาเสริมในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นหลัก

กล่าวโดยสรุปเป้าหมายของการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาตามวัยและลักษณะของบุคคล สามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเด็กวัยก่อนเรียน กลุ่มในวัยเรียน กลุ่มผู้ด้วยโอกาส กลุ่มผู้มีงานทำ และกลุ่มประชาชนทั่วไป สำหรับการศึกษาที่ สนใจศึกษาการจัดการศึกษาในกลุ่มวัยผู้เรียน ในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นระดับการศึกษาขั้นสูงในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ

1.4 หลักการในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดหลักการศึกษาไว้ และเพื่อใช้เป็นหลักการในการตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษา ซึ่งหลักสำคัญในการจัดการศึกษา (ตามมาตรา 8) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วม และการพัฒนาต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียดปรากฏ ดังนี้

1. การศึกษาตลอดชีวิต เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หลักการ คือ คนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานี้ต้องครอบคลุมทุกด้าน มิใช่เฉพาะชีวิตการทำงานเท่านั้น เพราะไม่เพียงบุคคลต้องพัฒนาตนเองและความสามารถในการประกอบอาชีพของตน คนแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและประเทศโดยส่วนรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้ เพราะสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และพัฒนาการทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปรอบตัวเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2. การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมนั้นสามารถแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมิน ส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความเจริญรุ่งเรืองของสังคม เป็นความรับผิดชอบของทุกคนมิใช่ถูกจำกัดโดยตรงในการจัดการศึกษา

ดังนั้น จึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของทุกคนที่จะเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้ามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลอง ธรรม

3. การพัฒนาต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาให้ทันกับ ความรู้ที่ก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาระและ กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนานี้มีทั้งการค้นคิดสาระและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ การประยุกต์ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีอยู่ และการติดตามเรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีผู้ประดิษฐ์คิดค้น มาแล้ว ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ต้องถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญ ในการปรับปรุงตนเองให้ทันโลก และทันสมัย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อม เพื่อประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้การรับความรู้มาถ่ายทอดโดยปราศจากดุลยพินิจจากก่อน ความเสียหายโดยไม่คาดคิด จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันดูแลให้ความรู้ใหม่ๆ เป็น ประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ในมาตรา 9 ยังได้ระบุหลักในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการ จัดการศึกษาไว้ด้วย อันได้แก่

1. หลักเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ หมายความว่า การจัดการศึกษาจะเน้นนโยบาย หลักการ และเป้าประสงค์ร่วมกัน แต่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ ใช้ดุลยพินิจเลือกเส้นทางและวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของตน

2. หลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการบริหารที่ให้สถานศึกษาบริหารจัดการได้เอง (School-based Management) ตามหลักการนี้ จำเป็นต้องแยกภาระงานด้านนโยบายเกณฑ์และ มาตรฐานออกจากงานด้านปฏิบัติหรืองานบริการ ทั้งนี้ หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่กำหนด นโยบาย เกณฑ์และมาตรฐาน ส่วนเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้หน่วยปฏิบัติดูแลและ รับผิดชอบ การตัดสินใจด้วยตนเองโดยหน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่ติดตาม ประเมิน ตรวจสอบ ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยปฏิบัติที่ได้รับมอบอำนาจสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา ตามหลักการนี้ ในเมื่อหน่วยปฏิบัติได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการได้อย่าง คล่องตัวพอควรแล้ว ก็จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้หน่วยปฏิบัติรับผิดชอบ เพราะการ มอบอำนาจโดยไม่มีกติกาก็เท่ากับมอบให้ทำงานโดยไม่มีเป้าหมาย ซึ่งไม่สามารถประเมินได้ ใน

เมื่อรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทรัพยากรสนับสนุนแก่สถานศึกษา และหน่วยงานการศึกษา ซึ่งอาจเปรียบเสมือนการซื้อขายสินค้าหรือบริการก็ต้องมีสิทธิกำหนดคุณค่าและลักษณะของสิ่งที่ต้องการซื้อ โดยยึดเป้าหมายผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ได้แก่ มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งหน่วยปฏิบัติเองก็ต้องวางระบบประกันคุณภาพเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ซื้อสินค้าและบริการของตน จากนั้นจำเป็นต้องมีการประเมินผลการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจากมาตรฐานและระบบประกันคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย อย่างน้อยผลการประเมินจะส่งเสริมให้ผู้จัดการศึกษาแต่ละระดับ ได้ตระหนักว่าผลการดำเนินการของตนเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับมาตรฐานการศึกษาและเกณฑ์ชี้วัดของระบบประกันคุณภาพ และต้องหาทางปรับปรุงผลการจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานและรักษาระดับการประกันคุณภาพของตนให้คงได้ รวมทั้งยกระดับการจัดการศึกษาให้สูงขึ้นด้วย

4. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาต่อเนื่อง โดยกำหนดมาตรการต่างๆ เช่น การกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามหลักสูตรการอบรมมาตรฐานต่างๆ ทั้งนี้ โดยมีเจตนาเพื่อรักษาคุณภาพของผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ และกระตุ้นส่งเสริมให้พัฒนาปรับปรุงตลอดเวลา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ได้รับการศึกษาโดยตรง

5. การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้เพื่อการจัดการศึกษา ทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในการเรียนการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ล้วนเป็นทรัพยากรจำเป็นแต่รัฐไม่สามารถจัดหาสนับสนุนได้อย่างเพียงพอ จึงถือเป็นภาระหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนในการจัดการศึกษาจะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาในแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น ครูอาจเชิญผู้เฒ่าในหมู่บ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านมาช่วยสาธิตหรือสอนวิชาที่เกี่ยวข้องได้

6. การมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่างๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมเสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

1.5 รูปแบบการจัดการศึกษา

รูปแบบการศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดนั้นแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษาในระบบเช่นนี้หมายถึงการศึกษาที่จัดรูปแบบไว้แน่นอนเป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน ส่วนใหญ่จัดในโรงเรียน วิทยาลัยมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ซึ่งเรารู้จักคุ้นเคยกันคืออยู่แล้ว การศึกษาในระบบอาจจัดในชั้นเรียนหรือเป็นการศึกษาทางไกลก็ได้

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เป็นต้น

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ การศึกษารูปแบบนี้มีความยืดหยุ่นสูง เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนรู้สามารถเลือกเนื้อหาที่สนใจเป็นประโยชน์กับตนได้ และสามารถใช้เวลาที่ปลอดจากภารกิจงานอื่นศึกษาเล่าเรียนได้ จึงเรียกว่าเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้รูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยมีหลากหลาย เช่น การฟังบรรยายพิเศษ การศึกษาจากเอกสาร การเยี่ยมชม การชมการสาธิต การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ การสืบค้นเนื้อหาสาระจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากรัฐมีหน้าที่ร่วมกับชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้ผู้บริหารและครูควรเข้ามามีส่วนใกล้ชิดร่วมมือกับประชาชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ

จากรูปแบบการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น การศึกษานี้ สนใจศึกษาการจัดการศึกษาในระบบ ที่เป็นการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้านความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษานี้ นำมาสู่การกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของศึกษาด้านการจัดการศึกษา กล่าวคือ การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการ กิจกรรมต่างๆ ที่ประเทศในประชาคมอาเซียนดำเนินการในด้านการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพประชาชน พัฒนาสังคมและระบบเศรษฐกิจให้มีศักยภาพใน

การแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยการจัดการการศึกษาประกอบด้วย การกำหนดกฎหมายนโยบาย การศึกษา โครงสร้างการจัดการศึกษา การบริหารจัดการด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้าน สนับสนุนทรัพยากร การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการวิจัยพัฒนา ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุม 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. วิสัยทัศน์และการบริหาร ได้แก่ กฎหมาย นโยบายการจัดการศึกษา โครงสร้าง ระบบการศึกษาของประเทศ 2. กลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา 3. การมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศ 4. การพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย 5. สิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ

2. ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศอาเซียน

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศอาเซียน ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติของการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ของ ประเทศอาเซียน ระบบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา แนวนโยบาย วิสัยทัศน์ ในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตลอดจนรูปแบบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเทศในอาเซียน ดังนี้

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเริ่มเมื่อปี 1955 โดยผ่านพระราชกฤษฎีกา ซึ่งในการกำหนดพระราชกฤษฎีกามีการรวมของสถาบันอุดมศึกษาขนาดเล็ก 10 แห่ง เป็นมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (National University of Laos: NUOL) ในปี 1995 นอกจากนี้ยัง ได้มีพระราชกฤษฎีกาศึกษาอุดมศึกษาเอกชน 1995 (ปรับปรุงปี 2000) และพระราชกฤษฎีกาหลักสูตรการศึกษาอุดมศึกษา 2001 ตามลำดับ (Xaysomphou, K, 2009)

การปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาเริ่มขึ้นในปี 1995 ซึ่งได้มีการพิจารณาถึงการจัดการรอบสำคัญสำหรับการเปิดเสรีและการแปรรูปของการศึกษาอุดมศึกษาบนระดับความจำเป็นทางสังคมและความจำเป็นทางเศรษฐกิจของประเทศ (UNESCO, 2006a) ถึงแม้ว่านโยบายจะไม่ได้กำหนดเฉพาะเจาะจงอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2015

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีนโยบายด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยได้รับการส่งเสริมและยอมรับในฐานะที่เอื้อต่อการพัฒนาของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว มีข้อตกลงร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ 13 แห่ง รวมทั้งประเทศไทยด้วย (Xaysomphou, K, 2009) นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาต่างประเทศที่เรียนในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวที่เพิ่มขึ้นด้วย (UNESCO, 2006a)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีกรอบการพัฒนาภาคการศึกษา 2009-2015 (Education Sector Development Framework: ESDF) ซึ่งถือว่าเป็นนโยบายสำคัญในแนวทางการพัฒนาภาคการศึกษาตามหลักสากล ซึ่งถูกกำหนดด้วยความช่วยเหลือจากพันธมิตรการพัฒนาต่างๆ ตัวอย่างเช่น ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) และคณะกรรมการยุโรป โดยที่กรอบการพัฒนาการศึกษานี้อยู่บนนโยบายสำคัญอื่นๆ เช่น กฎหมายการศึกษาใหม่ในปี 2007 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปภาคการศึกษาแห่งชาติ 2006-2015 (National Education Sector Reform Strategy) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2006-2010 (National Socio-economic Development Plan) แผนปฏิรูปการการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (Education for All National Plan of Action) การประเมินผลการศึกษาตลอดชีวิตกลางทศวรรษ 2008 (Education for All Mid-Decade Assessment) ปฏิญญาเวียงจันทน์มุ่งประสิทธิผล 2006 (Vientiane Declaration of Aid Effectiveness) (Ministry of Education, Lao People's Democratic Republic, 2009)

ด้วยประเด็นท้าทายในภาคการศึกษาดูแลศึกษาซึ่งส่วนใหญ่มีขีดจำกัดในความสามารถ (ที่มีเพียงส่วนหนึ่งมหาวิทยาลัยที่ครอบคลุม คือ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว) คุณภาพต่ำ (สถาบันหลายแห่งไม่มีมาตรฐานถึงระดับภูมิภาค) และไม่มีประสิทธิภาพ (ดังที่ปรากฏว่ามีสถาบันที่มีขนาดเล็กจำนวนมาก ซึ่งมีจำนวนหลักสูตรที่จำกัดอย่างมาก) กรอบการพัฒนาภาคการศึกษาได้กำหนดไว้ดังนี้

- 1) ความเท่าเทียมและการเข้าถึงโอกาสที่มากขึ้น
- 2) คุณภาพ ความสอดคล้องและประสิทธิภาพ
- 3) การบริหารที่ดี ความรับผิดชอบ และการจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์โดยเน้นย้ำในการสร้างและการใช้ประโยชน์ในพันธมิตรระหว่างภาครัฐและเอกชน

นอกจากนี้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญในสำนักงานการอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education: MOE) รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการศึกษายังเป็นแรงสนับสนุนและแรงจูงใจหลายประการ ประกอบด้วย (Xaysomphou, K, 2009)

1. ครูในโรงเรียนรัฐบาลมีการทำงานพิเศษบางเวลาในโรงเรียนเอกชน
2. โรงเรียนเอกชนได้รับการยกเว้นภาษีธุรกิจ ภาษีเงินได้ ภาษีที่ดิน และสินค้าปลอดภาษีในส่วนการนำเข้าวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น
3. กระทรวงศึกษาธิการอาจจัดสรรความช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศเพื่อโรงเรียนเอกชน ซึ่งทั้งหมดนี้ในส่วน of สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับการสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ปี 2000

การรับรองระดับชาติที่เรียกว่า “ศูนย์การรับรองและการประกันคุณภาพ” ที่มีกระบวนการของการจัดตั้ง ซึ่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวเป็นผู้นำในพื้นที่นี้ (Xaysomphou, K, 2009) และมีบุคลากรทางการศึกษาจำนวนประมาณ 800 คน ที่ทำงานในลาว ซึ่งเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทจำนวน 285 คน และระดับปริญญาเอกจำนวน 50 (UNESCO, 2006b)

ในส่วนของการทำวิจัยนั้น มีข้อจำกัดในมหาวิทยาลัยของรัฐ แม้ว่า จะมีรายงานว่า สถานการณ์ของการทำวิจัยนั้นกำลังมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น (Xaysomphou, K, 2009) ซึ่งส่วนใหญ่มาจากข้อเท็จจริงที่ว่า

1. บุคลากรทางการศึกษาสามารถจัดสรรเวลาการทำงานเพื่อการวิจัยได้เพียงร้อยละ 10
2. บุคลากรทางการศึกษาส่วนมากได้รับการศึกษาขั้นสูงจากต่างประเทศส่งผลให้มีคุณภาพสูงและมีแรงจูงใจในสิ่งจูงใจอื่นที่ดีกว่า นอกจากนี้ การศึกษาทางไกลได้รับการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาบุคลากรในการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ (โดยส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยเหตุผลที่ว่า การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศยังถือว่าอ่อนแอมาก (UNESCO, 2006b) นอกจากนี้มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวได้มีการใช้หลักสูตรการพัฒนาบุคลากรอย่างกว้างขวางภายใต้เงินกู้ของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) แต่การทำวิจัยนี้ไม่ค่อยเป็นที่แพร่หลายในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (UNESCO, 2006b)

แนวทางที่ลาวได้พัฒนาการศึกษาเพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียนนั้น แม้ว่าการกำหนดนโยบายของลาวไม่เฉพาะเจาะจงอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่ลาวมีกรอบการพัฒนาภาคการศึกษา 2009-2015 (Education Sector Development Framework: ESDF) ซึ่งถือว่าเป็นนโยบายสำคัญในแนวทางการพัฒนาภาคการศึกษาตามหลักสากลและลาวได้รับการช่วยเหลือทางด้านการศึกษาจากองค์กรต่างประเทศและพันธมิตร รวมทั้งการทำข้อตกลงร่วมกับสถาบันอุดมศึกษากับต่างประเทศด้วย

จากรายงานข้อมูลของ Xaysomphou, K (2009) พบว่า ลาวมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 92 แห่ง ในปีการศึกษา 2006-2007 กล่าวคือ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (NUOL) มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ มหาวิทยาลัยจำปาสัก มหาวิทยาลัยแห่งวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยฝึกหัดครู จำนวน 5 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อีกจำนวน 83 แห่ง

ในปีการศึกษา 2006-2007 มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์และมหาวิทยาลัยจำปาสักมีการใช้หลักสูตรและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (Xaysomphou, K, 2009) จนถึงปัจจุบัน มีเพียงมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวเท่านั้น ที่ยังคงเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดหลักสูตรครอบคลุมในหลักสูตรทางวิชาการ

สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาของลาวนั้น หลักสูตรชั้นนำในระดับปริญญาตรีมีจำนวนปีการศึกษาจนจบหลักสูตรแบบที่เป็น 5 ปี จนถึง 7 ปี ทั้งนี้รวมถึงการศึกษาพื้นฐานด้วย (UNESCO, 2011b) ระยะเวลาการศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาโท โดยทั่วไปใช้เวลา 2 ปี ในขณะที่การสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก ต้องใช้เวลาศึกษาขั้นต่ำ 3 ปี ลาวมีการใช้ระบบหน่วยกิตและระบบการโอนหน่วยกิต ซึ่งเป็นแผนระดับชาติเพื่อให้นักศึกษาสามารถโอนย้ายสถานศึกษาได้ (Xaysomphou, K, 2009)

ประเทศกัมพูชา

แม้ว่ากัมพูชาจะมีแนวทางการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพของประชาชนตั้งแต่ปี 2015 แต่แนวทางดังกล่าว ในด้านของการศึกษายังเน้นไปที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตามยังมีเป้าหมายในการพัฒนาอุดมศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพของผู้เรียนเช่นกัน เห็นได้จากการมีจุดเน้นที่กล่าวว่า “กัมพูชามีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มจำนวนผู้จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่จะเป็นนักวิทยาศาสตร์ แรงงาน และประชากรในอนาคต ประชากรเหล่านี้ต้องสามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจบนฐานของเหตุผล ซึ่งจะมีผลกระทบต่ออนาคตของกัมพูชาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว” (Ministry of Education, Youth and Sport, 2010)

สำหรับการปรับตัวเชิงนโยบายกัมพูชาได้จัดตั้ง Accreditation Committee of Cambodia (ACC) ตั้งแต่ปี 2003 โดยการสนับสนุนจากต่างประเทศและองค์กรต่างๆ รวมทั้งคณะกรรมการอุดมศึกษาของประเทศไทยและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จที่ยังไม่ได้รับการประเมิน (World Bank, 2010)

ในส่วนของมาตรการของรัฐ กัมพูชามีการกำหนดกรอบสี่ด้านที่อยู่ในยุทธศาสตร์แห่งชาติ (Rectangular Strategy) ระยะที่ 2 ในส่วนเกี่ยวกับการสร้างความสามารถและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมุ่งไปที่

1. จุดแข็งที่คุณภาพของการศึกษา
2. เสริมสร้างการบริการสุขภาพ
3. การน่านโยบายเกี่ยวกับเพศไปปฏิบัติ
4. การน่านโยบายประชากรไปปฏิบัติ (Royal Government of Cambodia, 2009) ความ

ท้าทายในการจัดการปัญหาใหญ่ในภาคการศึกษา คือ การจ้างงานและแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา (ESP) ที่ได้สร้างขึ้นซึ่งจุดแข็งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความร่วมมือกับภาคเอกชนโดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ กัมพูชายังได้มีแผนการพัฒนาวิจัยในภาคการศึกษา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากธนาคารโลก ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอุดมศึกษา โดยมีการจัดทำโครงการพัฒนาความสามารถตั้งแต่ปี 2011 เพื่อสร้างจุดแข็งในการวิจัย ความสามารถ คุณภาพและจริยธรรมให้ทัดเทียมกับการพัฒนาของพันธมิตรซึ่งคาดได้ว่าเป็นการเสริมสร้างลักษณะของการศึกษาอุดมศึกษา

ในฐานะที่กัมพูชาเป็นสมาชิกอาเซียนและ WTO กัมพูชามีการบูรณาการที่ดีในระบบการแลกเปลี่ยนของโลกและประเทศในการมีส่วนร่วมภายในภูมิภาคย่อย ระหว่างภูมิภาค และการเริ่มต้นด้านความร่วมมือกับนานาประเทศ (Royal Government of Cambodia, 2009)

ในปีการศึกษา 2009-2010 กัมพูชามีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา 76 แห่ง ซึ่งในจำนวนนี้เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐจำนวน 33 แห่ง และสถาบันการศึกษาเอกชน จำนวน 43 แห่ง เมื่อเปรียบเทียบกับทศวรรษที่ผ่านมาที่มีจำนวนสถาบันการศึกษาของรัฐ 13 แห่ง และสถาบันการศึกษาเอกชน 2 แห่ง (Ministry of Education, Youth and Sport, 2010)

นับตั้งแต่มีกฎหมายการศึกษาในปี 2007 การศึกษาระดับอุดมศึกษาในกัมพูชาประกอบด้วยมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษา ขณะที่เดิมทั้งหมดอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงการศึกษาเยาวชนและกีฬา (MEYS) หลังจากนั้นจึงอยู่ภายใต้กระทรวงแรงงานและอาชีพศึกษา ในปีการศึกษา 2009-2010 การศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งหมด 51 แห่ง อยู่ภายใต้ MEYS ในจำนวนนี้ 8 แห่ง เป็นของรัฐ ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญในส่วนที่เป็นมหาวิทยาลัยของกัมพูชาทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษา พบว่า เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่าในระดับอุดมศึกษา โดยในปี 2010 มีรายจ่ายทางการศึกษารวมร้อยละ 2.6 ของ GDP หรือ ร้อยละ 12.4 ของรายจ่ายทั้งหมดของรัฐบาล ในจำนวนรายจ่ายรวมนี้ มีเพียงร้อยละ 5 ที่เป็นการจ่ายเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 21 สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และร้อยละ 73 สำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งการแจกจ่ายโดยทั่วไปของประเทศนั้นเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในส่วนงบประมาณสาธารณะนั้น โดยทั่วไปจัดสรรให้การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาของกัมพูชาจะมีเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วแต่คุณภาพของการศึกษายังคงเป็นประเด็นปัญหา (Chealy, 2009) ซึ่งกัมพูชากำลังแสวงหาแนวทางในการแก้ไข ซึ่งในส่วนนี้กัมพูชาให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรทั้งในด้านการเรียนการสอนและการวิจัยผ่านการศึกษาความร่วมมือกับนานาประเทศทั้งในและนอกอาเซียน

ในส่วนของหลักสูตรและนักเรียน โดยทั่วไปแล้วมหาวิทยาลัยของกัมพูชามีการเรียนใน 5 สาขาวิชาเอก ซึ่งเป็นสาขาทางมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ (World Bank, 2010) ซึ่งในส่วนการศึกษาทางบริหารธุรกิจและภาษาต่างประเทศนั้น เป็นสาขาที่ได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มผู้เรียน จากข้อมูลของ UNESCO (2006c) นักเรียนกัมพูชามีการเข้าถึงเพิ่มมากขึ้นในหลักสูตรการเรียนรู้อิงเทคโนโลยีที่มีคุณภาพสูงขึ้นภายใต้การช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะเมื่อหลักสูตรในประเทศมีคุณภาพต่ำส่งเสริมให้เข้าศึกษาในหลักสูตรแบบเต็มเวลา

รูปแบบการจัดการศึกษา หลักสูตรในระดับมหาวิทยาลัยของกัมพูชามีทั้งระดับอนุปริญญาที่ต้องใช้เวลาเรียนในการศึกษา 2 ปี ระดับปริญญาตรี 4 ปี (Chealy, 2009) ยกเว้นในกรณีวิศวกรรมต้องใช้เวลาในการศึกษาจำนวน 5 ปี สถาปัตยกรรม 6 ปี เกษตรกรรม 7 ปี และการแพทย์ ทันตกรรม 8 ปี ส่วนในระดับปริญญาโทใช้เวลา 2 ปี และระดับปริญญาเอกใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 3 ปี (UNESCO, 2011a) กัมพูชามีระบบของหน่วยกิตและการโอนหน่วยกิตได้ถูกใช้ขึ้นเพื่อให้มีการโยกย้ายที่เรียนของนักศึกษาได้ (UNESCO, 2006c)

ประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำลังดำเนินการเตรียมความพร้อมอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2555 โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะทำให้บัณฑิตไทยมีความสามารถในระดับสากลและมีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553ก) วิสัยทัศน์ดังกล่าว มีรายละเอียดของพันธกิจดังนี้

1. อุดมศึกษาไทยผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพระดับสากลและมีความตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน
2. อุดมศึกษาไทยพัฒนาศักยภาพในการจัดการการอุดมศึกษาให้มีคุณภาพร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน

ทั้งนี้ เป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตไทยให้อยู่ในระดับที่ทัดเทียมกับบัณฑิตในประเทศสมาชิกอาเซียน การให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 และมีจำนวนกิจกรรมทางวิชาการที่ทำร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี การที่จำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถทำงาน ทั้งในหน่วยงานระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติในประเทศ และหรือประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี และการเพิ่มจำนวนนักศึกษาอาเซียนในสถาบันอุดมศึกษาไทยเป็นอัตราส่วนร้อยละ 25 ต่อปี

สำหรับการเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีแนวทางในการเตรียมความพร้อมในระดับต่างๆ ดังนี้ 1. ระดับภูมิภาค การทำ Mutual Recognition Arrangement (MRA) ซึ่งเป็นข้อตกลงยอมรับร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในเรื่องของคุณสมบัตินักวิชาชีพ และการพัฒนาระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตในภูมิภาค 2. ระดับประเทศ การเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษา และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 3. ระดับกระทรวงการจัดทำยุทธศาสตร์รองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และ 4. ระดับสถาบัน การพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

สำหรับการปรับตัวเชิงนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามียุทธศาสตร์ 3 ประการ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553ก) คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล โดยการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยในระดับที่ใช้ในการทำงานได้ และพัฒนาสมรรถนะด้านการประกอบวิชาชีพและการทำงานข้ามวัฒนธรรมของบัณฑิต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน โดยการพัฒนาอาจารย์ให้มีสมรรถนะสากล การส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเกี่ยวกับอาเซียนในสถาบันอุดมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีคุณภาพระดับสากล การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพระดับสากล การพัฒนาวิชาการและการวิจัยสู่ความเป็นเลิศ และการพัฒนาระบบอุดมศึกษาแห่งอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมบทบาทอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน โดยการส่งเสริมบทบาทความเป็นผู้นำของสถาบันอุดมศึกษาไทยที่เกี่ยวข้องกับสามเสาหลักในการสร้างประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเสาด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน การสร้างความตระหนักในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนและบทบาทของอุดมศึกษาไทยในการพัฒนาประชาคมอาเซียน การส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน และการพัฒนาศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน

ในส่วนของมาตรการของรัฐ ประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) เป็นแผนระยะยาว 10 ปี โดยเป็นแผนยุทธศาสตร์ชั้นนำในการจัดทำและดำเนินการแผนต่างๆ อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกันทั้งประเทศ ดังเช่น แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา แผนการศึกษานี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และอาศัยกรอบแนวคิดในการเป็นแผนบูรณาการแบบองค์รวม ตัวอย่างประการหนึ่งของความก้าวหน้าในด้านแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งต่อเนื่องจากการมีแผนการศึกษาแห่งชาตินั้น เห็นได้จากการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งเป็นการวางแผน

ในบริบทที่แตกต่างไปจากแผนก่อนๆ โดยมีการวางแผนในระบบเปิดที่จัดให้มีระบบการระดมความคิดและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยจัดทำให้เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549ก)

สำหรับแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ได้กล่าวถึงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาไว้ว่า จุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่งของอุดมศึกษาไทย คือ อาจารย์และระบบการพัฒนาบุคลากรในมหาวิทยาลัย ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพซึ่งจำเป็นต้องมีการแก้ไขในหลายระดับตั้งแต่ระดับต้น ได้แก่ การบริหารจัดการเงินทุนเพื่อพัฒนาอาจารย์ ระดับกลาง ได้แก่ การเพิ่มสมรรถนะให้กับอาจารย์ประจำการ ทั้งด้านความเป็นครู ความสามารถในการบริหารจัดการ สมรรถนะทางวิชาชีพและสังคม และระดับปลาย ได้แก่ ความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์สู่อาจารย์ระดับอื่นๆ และการเชื่อมโยงกับภายนอก ทั้งภาคเอกชน สมาคมวิชาชีพวิชาการ และภาคประชาสังคม (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551)

ด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษากับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ สกอ. กำหนดให้เปิดเสรีการค้าบริการด้านการอุดมศึกษาและการบูรณาการการเป็นประชาคมอาเซียนเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) เพื่อให้ระบบอุดมศึกษาเตรียมพร้อมในการรองรับให้ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ โดยสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเสริมหลักสูตรในทุกคณะและภาควิชาให้นักศึกษาตระหนักในเรื่องของอาเซียนมากขึ้น ทั้งรายวิชาอาเซียนทั่วไป รายวิชาที่เปรียบเทียบมิติต่างๆ ในอาเซียน ภาควิชาการที่เจาะลึกเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของประเทศอาเซียน การเตรียมความพร้อมในเรื่องของภาษา ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน และ สกอ. ยังได้ทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อเป็นกรอบมาตรฐานให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551)

การพัฒนากรอบการศึกษาเพื่อรองรับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา ควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนานักศึกษา การพัฒนาปรับปรุงระบบการจัดการศึกษา และการเสริมสร้างความร่วมมือทั้งจากหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ

จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษา 170 แห่ง ซึ่งจำแนกได้ดังต่อไปนี้

- ก) สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 16 แห่ง
- ข) สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ 14 แห่ง
- ค) สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (มหาวิทยาลัยราชภัฏ) 40 แห่ง
- ง) สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล) 9 แห่ง
- จ) มหาวิทยาลัยเอกชน 40 แห่ง
- ฉ) สถาบันเอกชน 8 แห่ง
- ช) วิทยาลัยเอกชน 23 แห่ง
- ซ) วิทยาลัยชุมชน 20 แห่ง

กรุงเทพมหานครมีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 48 แห่ง สำหรับในแต่ละภาค หรือจังหวัด นอกจากสถาบันอุดมศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับภาค หรือจังหวัดนั้นๆ แล้ว ยังมีวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนต่างๆ อีกด้วย

จากข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ (UNESCO Institute for Statistics) จากปี พ.ศ. 2542-2552 อัตราการเข้าเรียนรวม (Gross Enrollment Rate) ในระดับอุดมศึกษาของไทย ได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 33 เป็นร้อยละ 46 โดยในปี พ.ศ. 2552 อัตราการเข้าเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาของไทย คิดเป็นร้อยละ 41 สำหรับผู้ชาย และร้อยละ 51 สำหรับผู้หญิง ซึ่งพบว่า อัตราการเข้าเรียนรวมของผู้หญิงสูงกว่าผู้ชาย ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทยยังคงมีบทบาทสำคัญมาก่อนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยรองรับนักเรียนระดับปริญญาตรีกว่าร้อยละ 85 ของนักศึกษาทั้งหมด และรองรับนักเรียนระดับปริญญาบัณฑิตกว่าร้อยละ 90 ของนักศึกษาทั้งหมด

ในด้านความร่วมมือด้านการอุดมศึกษาระดับนานาชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารและดำเนินงานขององค์การ สมาคม และเครือข่ายความร่วมมือด้านการอุดมศึกษาระดับนานาชาติหลายแห่ง เครือข่ายความร่วมมือที่ได้รับการสนับสนุนเงิน โยบายและงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553ข) มีดังนี้

1) เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network: AUN) เป็นการรวมตัวกันของมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อพัฒนาทรัพยากรของภูมิภาคและสร้างความตระหนักในความเป็นอาเซียน โดยมีที่มาจากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งมีแนวทางในการกระชับความสัมพันธ์ในภูมิภาค โดยการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาระดับอุดมศึกษา และในปี พ.ศ. 2538 ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน จากการลงนามใน Charter of the ASEAN University Network

ประเทศไทย โดยเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการอำนวยการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และประเทศไทยเป็นเจ้าภาพที่ตั้งถาวรของสำนักงานเลขานุการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนมีมหาวิทยาลัยสมาชิก 26 แห่ง โดยหน้าที่หลักของเครือข่าย คือ การประสานความร่วมมือด้านอุดมศึกษาของภูมิภาคโดยสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ การจัดประชุมวิชาการ ประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา การแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการทำวิจัยร่วม การให้ทุนการศึกษา รวมทั้งการจัดพิมพ์เอกสารทางวิชาการและจดหมายข่าว

2) ศูนย์ภูมิภาคของซีมีโอด้านการอุดมศึกษาและการพัฒนา (SEAMEO Regional Centre for Higher Education and Development: SEAMEO RIHED) เป็นศูนย์หนึ่งภายใต้องค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพที่ตั้งและสนับสนุนการดำเนินงานและงบประมาณในการบริหารงานของศูนย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การช่วยเหลือประเทศสมาชิกในการเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้านอุดมศึกษา เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์ระดับภูมิภาคและศูนย์ข้อมูลด้านอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ข้อมูลและผลการวิจัยในด้านการวางแผนและการจัดการอุดมศึกษา และเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในการจัดตั้งเครือข่ายระหว่างสถาบัน และการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาค

3) สมาคมสถาบันอุดมศึกษาชั้นอุดมศึกษาแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Institutions of Higher Learning: ASAIHL) จัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2499 ในการประชุมอธิการบดีของมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 8 แห่ง โดยมีสำนักงานเลขาธิการตั้งอยู่ที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 183 แห่ง จาก 21 ประเทศ สำหรับประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก 35 แห่ง สมาคมมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสถาบันสมาชิกในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นเลิศด้านการสอน การทำวิจัย และให้บริการแก่ชุมชนในระดับสากล โดยส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนาสถาบันของตน ตระหนักในความเป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาคและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการส่งเสริมการติดต่อกับองค์กรนานาชาติอื่นๆ ที่สนใจในการวิจัยและการสอน (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) สมาคมทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำหรับสมาชิก จัดการประชุมและสัมมนาทางวิชาการ ช่วยเหลือสมาชิกในการจัดทำโครงการร่วมมือต่างๆ เสริมสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรทั้งในระดับภูมิภาคและนานาชาติ และเผยแพร่ข่าวสารให้สมาชิกรับทราบ

4) สำนักงานเลขาธิการโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคลากรระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (University Mobility in Asia and the Pacific: UMAP International Secretariat) เป็นกิจกรรมความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาค โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคลากรระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพและความเป็นสากลของอุดมศึกษา ซึ่งต่อมาได้ขยายกรอบความร่วมมือไปยังกลุ่มประเทศในแถบยุโรป มหาสมุทรอินเดีย และแอฟริกา ตามลำดับ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553ง)

โครงการ UMAP มีคณะกรรมการบริหารเป็นผู้กำหนดนโยบายและพิจารณาแผนงานกิจกรรมประจำปี โดยกิจกรรมหลักเน้นการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระยะสั้น 1-2 ภาคการศึกษา ระหว่างประเทศสมาชิก และนักศึกษาสามารถถ่ายโอนหน่วยกิตกลับไปยังมหาวิทยาลัยต้นสังกัด โดยอาศัยกลไกการถ่ายโอนหน่วยกิตของ UMAP ที่เรียกว่า UMAP Credit Transfer Scheme (UCTS) (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553ข)

ประเทศบรูไนดารุสซาลาม

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของบรูไน ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์แห่งชาติบรูไน 2030 หรือที่เรียกว่า wawasan 2030 มีจุดเน้นดังนี้ (Ministry of Education, Brunei Darussalam, 2011)

1. ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาที่ดีและประชาชนมีทักษะขั้นสูง
2. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. เศรษฐกิจมีความมั่นคงและมีพลวัต ทั้งนี้ บรูไนได้กำหนดประเด็นหลักทางการศึกษาไว้ดังนี้ “ประชาชนได้รับการศึกษา มีทักษะขั้นสูง และประสบความสำเร็จ โดยการจัดให้มีการศึกษาให้กับสังคม ซึ่งระบบการศึกษานั้นส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตความสำเร็จจะวัดโดยมาตรฐานระดับสากลขั้นสูง” (Ministry of Education, Brunei Darussalam, 2011) รวมทั้งมีเป้าหมายที่จะเพิ่มอัตราการเข้าศึกษาเป็นร้อยละ 40 ตามวิสัยทัศน์ 2030

นอกจากนี้บรูไนได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษาระดับอุดมศึกษาสู่สถาบันชั้นสูงที่มีคุณภาพ และอยู่ในอันดับต้นในเอเชีย โดยกำหนดตัวชี้วัดดังนี้ (Ministry of Education, Brunei Darussalam, 2011) 1. มีการสอนระดับสากลและเอื้อต่อการวิจัยในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา 2. ระดับของการวิจัยและพัฒนาจัดอยู่ในเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของ OECD 3. การวิจัยคุณภาพสูงมีผลิตภาพที่เห็นชัด และ 4. ชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอยู่ในเกณฑ์มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยในอันดับต้นของโลก

บรูไนมีการเปรียบเทียบในข้อได้เปรียบหรือจุดแข็งของการศึกษาในบรูไน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในระดับภูมิภาค ดังนี้ (Ministry of Education, Brunei Darussalam, 2011) 1. การเมืองที่มั่นคงและเป็นประเทศแห่งความสงบสุข 2. ประชาชนมีจำนวนน้อยและสถานะทางเศรษฐกิจมีความมั่นคง 3. มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษา 4. มีระดับโรงเรียนที่มีคุณภาพสูงโดยมีฐานระบบการศึกษาของประเทศอังกฤษ และ 5. ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนทุกระดับทั้งประถม มัธยม และมหาวิทยาลัย

สำหรับการปรับตัวเชิงนโยบาย บรูไนได้จัดให้มีระบบการศึกษาแบบใหม่ที่เรียกว่า The 21st Century National Education System (SPN 21) ซึ่งจะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและเศรษฐกิจที่ดีขึ้นภายใต้ระบบใหม่บรูไน มีเป้าหมายที่จะเพิ่มพลังศักดิ์ส่วนของการเข้าศึกษาของนักศึกษาในการศึกษาระดับอุดมศึกษาจากร้อยละ 14 เป็นร้อยละ 30 (Ira Iskandar, 2009) ภายในปี 2018 ในสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการจัดการ (Ministry of Education, Brunei Darussalam, 2011)

บรูไนได้ดำเนินการวางแผนกลยุทธ์หลายประการสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Ira Iskandar, 2009) ได้แก่ 1. วิสัยทัศน์แห่งชาติบรูไน 2030 2. กลยุทธ์และนโยบายสำหรับการพัฒนา (2007-2017) 3. แผนพัฒนาแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (MOE Strategic Plan 2007-2011) 4. กองการศึกษาระดับอุดมศึกษา ก่อตั้งขึ้นในเดือนเมษายน 2008 และ 5. มหาวิทยาลัยแห่งใหม่ มหาวิทยาลัยอิสลามสุลต่านมูฮัมหมัดอาลี (University Islam Sultan Sharif Ali: UNISSA) ก่อตั้งขึ้นในปี 2007

สำหรับมาตรการของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการของบรูไนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนวิสัยทัศน์แห่งชาติบรูไน 2030 โดยส่งเสริมให้มีทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพเพื่อรองรับกับโลกที่เป็นพลวัตและเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันบนพื้นฐานของความรู้ จัดให้มีคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้นและสนับสนุนเด็กสู่อากาศที่ดีกว่า รวมทั้งสร้างผลสำเร็จและให้การบริการทางการศึกษาที่ดีขึ้นเพื่อให้อยู่ในระดับเดียวกับวิสัยทัศน์แห่งชาติบรูไน 2030 (Ministry of Education, Brunei Darussalam, 2011) โดย

1. กำหนดให้มียุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ สนองตอบวิสัยทัศน์ 2030 มี 4 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การศึกษาที่มีคุณภาพ 2) การสอนและการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ 3) องค์กรที่เชี่ยวชาญและโดดเด่น และ 4) องค์กรแห่งความเป็นเลิศ ซึ่งแผนยุทธศาสตร์นี้มุ่งไปที่การจัดให้มีและการพัฒนาการบริการการศึกษาคุณภาพสูงสำหรับประชาชนทุกคนในปัจจุบันและสำหรับอนาคตของประเทศ

2. จัดให้มีหลักสูตรการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century School Curriculum) ซึ่งเป็นที่ทราบในนาม SPN 21

ในส่วนของการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา บรูไนกำหนดให้มีพันธมิตรหลักของมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติ ในการสร้างโอกาสสำหรับการแลกเปลี่ยนทั้งผู้เรียนและผู้สอนอย่างเป็นทางการในระดับรัฐบาล รวมทั้งให้มีการวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคด้วย

บรูไนมีแนวทางการพัฒนาการศึกษาจากระบบการวิจัยและนวัตกรรมตามนโยบายการวิจัย การศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันสูงดัชนีของ ASEAN และกลุ่มวิจัยของ ASEAN โดย 1. รัฐบาลบรูไนจัดให้มีทุนสำหรับนักวิจัยและวัฒนธรรมการวิจัย 2. สร้างความร่วมมือระหว่างตัวแทนรัฐบาล มหาวิทยาลัยนานาชาติ และภาคอุตสาหกรรม ในการสนับสนุนทุนการศึกษาและนักศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของบรูไนเน้นไปที่หลักสูตรทางการศึกษามนุษยศาสตร์และศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Ministry of Education, Brunei Darussalam, 2010)

สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษา บรูไนมีมหาวิทยาลัยในประเทศจำนวน 3 แห่ง ที่จะนำไปสู่เป้าหมายทางการศึกษาร่วมกันของประเทศ ได้แก่ (Ministry of Education, Brunei Darussalam, 2011)

1. มหาวิทยาลัยแห่งบรูไนดารุซซาลาม (University Brunei Darussalam :UBD) เป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่สุดของบรูไน มีการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี โท และเอก มีการศึกษาในสาขาศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งหลักสูตรทางชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ และคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ ยังมีโปรแกรมทางวิทยาศาสตร์สุขภาพของสถาบันทางการแพทย์ มหาวิทยาลัยบรูไนมีเป้าหมายทางการศึกษาในการให้ความสำคัญกับการวิจัยเชิงประยุกต์ และการเพิ่มจำนวนนักศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี

2. สถาบันเทคโนโลยีบรูไน (Institute Technology Brunei: ITB) เป็นสถาบันการศึกษาที่เน้นการศึกษาระดับพื้นฐานหรือสถาบันการศึกษาทางเทคนิค การศึกษาเฉพาะทางทางด้านเทคโนโลยี (ICT) รวมทั้งด้านธุรกิจและการเงิน วิศวกรรมพลเมือง อิเล็กทรอนิกส์ และวิศวกรรม การสื่อสาร

3. มหาวิทยาลัยอิสลามสุลต่านด้านมูฮัมหมัดอาลี (University Islam Sultan Sharif Ali: UNISSA) มีเป้าหมายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของอิสลาม และรองรับประเทศผู้การมีทุนการศึกษาอิสลามในระดับนานาชาติ และเป็นสัญลักษณ์ของอิสลามมาเลย์ (Malay Islam Monarchy) นอกจากนี้ UNISSA ยังมีเป้าหมายเพื่อจะเป็นประเทศปลายทางสำหรับการศึกษาในประเทศ

แผ่นดินใหญ่โดยมีจุดแข็งที่โอกาสทางการศึกษาบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาในระดับชาติและนานาชาติ

นอกจากนี้ บรูไนยังได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในอนาคตสำหรับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Ministry of Education, Brunei Darussalam, 2011) ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยแห่งบรูไนดารุซซาลาม (University Brunei Darussalam :UBD) ได้รับการเสนอให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในสาขา Kuala Belalong ซึ่งมีการใช้ในสถาบันในเอเชียและแอฟริกา สำหรับการวิจัยที่หลากหลายทางสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลกระทบการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในเขตร้อนชื้น

2. สถาบันเทคโนโลยีของแผนยุทธศาสตร์บรูไน เน้นในส่วนส่วนการสนับสนุนสิ่งแวดล้อมโดย 1. ทำให้เกิดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาสิ่งแวดล้อม 2. ให้ความสำคัญกับสาขาวิศวกรรมและเทคโนโลยี โดยการเสริมสร้างความสามารถเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับสากล และ 3. เสริมสร้างสิ่งแวดล้อมโดยมีการเน้นย้ำที่ผู้สอนและเจตคติของผู้จบการศึกษาเน้นขับเคลื่อนทางสังคมให้กลายเป็นการสนับสนุนในความมั่นคงปลอดภัยของสิ่งแวดล้อมในอนาคต

ประเทศพม่า

ระบบการศึกษาของพม่าอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education: MOE) ซึ่งทำหน้าที่บริการทางการศึกษาหลักของประเทศ แบ่งออกเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Ministry of Education, Government of the Union of Myanmar, 2004) นับตั้งแต่ปี 1997 พม่ามีเป้าหมายที่จะส่งเสริมการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการเริ่มต้นการปฏิรูป ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ความหลากหลายของประเด็นรวมทั้งการประเมินความเกี่ยวข้องของหลักสูตรการศึกษาที่มีอยู่ในตัวหลักสูตร ความต่อเนื่องและเนื้อหา โดยมีระบบการประเมินและช่องทางการจัดส่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาคณะในส่วนของการสอนและการวิจัยความร่วมมือกับสถาบันต่างประเทศและการแนะนำหลักสูตรใหม่ (Ministry of Education, Government of the Union of Myanmar, 2004)

พม่ามีแผนเฉพาะ 4 ปี ซึ่งถูกนำมาใช้ภายหลัง ในปีการศึกษา 2000-2001 และ 2003-2004 แผนที่กำหนดจำนวนรวม 27 หลักสูตร ในจำนวนนี้มี 21 หลักสูตรที่ถูกนำมาปฏิบัติโดยภาคส่วนการศึกษาอุดมศึกษา ประเด็นสำคัญ คือ

1. การส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
2. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษา

3. การวิจัยขั้นสูง

4. การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5. สนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ (Ministry of Education, Government of the Union of Myanmar, 2004) และนอกจากนี้พม่ายังมีแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาว 30 ปี สำหรับช่วงปีการศึกษา 2001-2002 ถึง 2030-2031 ที่ถูกนำมาใช้ โดยมีสาระสำคัญ คือ 1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2. การใช้เทคโนโลยี 3. การวิจัยที่กว้างขวางมากขึ้น 4. การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5. การส่งเสริมคุณภาพการศึกษา และ 6. การอนุรักษ์เอกลักษณ์ประจำชาติและค่านิยมของชาติ โดยมีตัวนี้วัดที่แผนเฉพาะ 4 ปี และแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาว 30 ปี ซึ่งดูเหมือนว่าจะมีความสมบูรณ์ ส่วนประเด็นเนื้อหาสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาว 30 ปี ระบุถึงทั้งหมด 36 หลักสูตร มีการดำเนินการใน 6 ระยะ (Ministry of Education, Government of the Union of Myanmar, 2004) ตามข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลพม่า พบว่า การดำเนินงานตามแผนเฉพาะ 4 ปี และระยะแรกของแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาว 30 ปีนั้น ประสบความสำเร็จ

การเปลี่ยนแปลงตามแผนต่างๆ ของพม่านั้นมีศักยภาพในความควบคุมและการเจริญเติบโตของภาคเอกชนในการศึกษาอุดมศึกษา ซึ่งแนวโน้มและสามารถส่งเสริมผู้การเข้าร่วมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของสหภาพพม่าได้ ถึงแม้ว่าจะไม่มีนโยบาย แต่ดูเหมือนจะมีการพิจารณาอย่างชัดเจนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

แนวทางในการพัฒนาการศึกษาของพม่านั้น ถึงแม้ว่าจะไม่มีนโยบายแต่มีการพิจารณาอย่างชัดเจนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จากการที่พม่ามีการกำหนดแผนการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว กล่าวคือ แผนเฉพาะ 4 ปี และแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาว 30 ปี โดยมุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา การวิจัย การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา และการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของพม่าได้

การรายงานของกระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลพม่า (2004) พบว่า พม่ามีสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 156 แห่ง ในปีการศึกษา 2004-2005 ซึ่งในจำนวนนี้ 64 แห่ง อยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ และอีก 92 แห่ง อยู่ภายใต้กระทรวงอื่นๆ และมีอีก 2 มหาวิทยาลัยที่เป็นการศึกษาทางไกลด้วย (Ministry of Education, Government of the Union of Myanmar, 2004) ส่วนมากสถาบันอุดมศึกษาเป็นเหมือนวิทยาลัย ส่วนที่เหลือเป็นมหาวิทยาลัยและสถาบันเทคนิค

ในกระทรวงศึกษาธิการ มี 2 ส่วนงานที่ดูแลการศึกษาอุดมศึกษา ส่วนงานแรก เพื่อ Lower Myanmar และอีกหนึ่งเพื่อ Upper Myanmar ในส่วนการบริการและด้านวิชาการทั้งหมดใน

สถาบันอุดมศึกษาถูกจัดการโดยเฉพาะคณะกรรมการกลางของมหาวิทยาลัย (Universities' Central Council) และคณะกรรมการองศ์กรวิชาการ ซึ่งทั้งสององค์กรนี้มีกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ขณะที่เดิมส่วนใหม่รับผิดชอบการกำหนดนโยบายทั่วไป ต่อมาเป็นการรับผิดชอบในการนำกฎระเบียบไปปฏิบัติ (Ministry of Education, Government of the Union of Myanmar, 2004)

สหภาพพม่ามีวิทยาลัยเทคนิคและมหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตรในปริญญาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องใช้เวลาศึกษา 2 ส่วนปริญญาตรีเทคโนโลยี ใช้เวลา 4 ปี และปริญญาตรีวิศวกรรม ใช้เวลา 5 ปี ในขณะที่มหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตรปริญญาตรีทั่วไป ใช้เวลาศึกษา 3 ปี ยกเว้นปริญญาตรีทางกฎหมายใช้เวลา 4 ปี และปริญญาตรีทางการแพทย์และศัลยกรรม ใช้เวลา 6 ปี สำหรับปริญญาตรีเกียรตินิยมต้องเพิ่มเติมอีก 1 ปี ปริญญาโท ใช้เวลา 2 ปี และปริญญาเอก ใช้เวลาขั้นต่ำ 4 ปี (UNESCO, 2011c)

สถาบันอุดมศึกษาภายใต้กระทรวงศึกษาธิการมีจำนวนรวมหลักสูตรปริญญาเริ่มต้นจำนวน 50 หลักสูตร ประกาศนียบัตร จำนวน 22 หลักสูตร ปริญญาโท 41 หลักสูตร ปริญญาโททางการวิจัย 24 หลักสูตร ปริญญาเอก 20 หลักสูตร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 169 หลักสูตร ทั้งนี้ระบบหน่วยกิตนำมาใช้ในระดับปริญญาตรี ในปีการศึกษา 2000-2001 และระดับบัณฑิต ในปีการศึกษา 1999-2000 (Ministry of Education, Government of the Union of Myanmar, 2004) จากรายงานพบว่า หลักสูตรทางการแพทย์ วิศวกรรม และคอมพิวเตอร์ เป็นหลักสูตรที่ได้รับความนิยมเป็นส่วนมาก (Zaw, 2007)

ประเทศฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับประชาชน ฟิลิปปินส์ให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่มีต่อการแข่งขันระหว่างประเทศ มีพระราชบัญญัติมีพระราชบัญญัติสาธารณะ ซึ่งตราในนามพระราชบัญญัติการศึกษาระดับอุดมศึกษา (The higher Education Act of 1994) ที่กำหนดโดยคณะกรรมการอุดมศึกษา (Commission on Higher Education: CHED) ภายใต้สำนักงานประธานาธิบดี ทั้งนี้ คณะกรรมการกรมการดังกล่าว มีหน้าที่ให้คำแนะนำในการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดที่อยู่ในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งรวมในส่วนสถาบันของรัฐและเอกชนที่มีหลักสูตรในระดับปริญญาและสูงกว่าปริญญา (Julito D. Vitriolo, 2011)

ฟิลิปปินส์ได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Julito D. Vitriolo, 2011) ดังนี้ 1. การมีทักษะและความสามารถในด้านต่างๆ ซึ่งนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้ (Functionally Literate: FL) ทั้งจากการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน 2. บรรลุถึงผลิตภาพระดับสูง การแข่งขันระดับนานาชาติ การสอดคล้องกับอุตสาหกรรม การตอบสนองใน

การพัฒนาของทักษะระดับกลางและระดับเชี่ยวชาญ และ 3. เสริมสร้างการพัฒนา การส่งเสริมและการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งชาติ และการสร้างความเป็นพลเมืองผ่านความตระหนักรู้ในคุณค่าและการเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีผ่านสื่อวัฒนธรรม ศิลปะและกีฬา

ปัจจุบันฟิลิปปินส์มีการจัดให้มีแผนพัฒนาระยะกลาง 2004-2010 และแผนพัฒนาระยะยาว 2010-2020 โดยมีจุดเน้นที่การขยายการเข้าถึงของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษา การแจกจ่ายทรัพยากรสาธารณะให้กับนักศึกษา เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงและเสรีภาพในการเลือกโอกาสในการศึกษาที่ขยายสู่ระบบการเรียนรู้แบบทางเลือก การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา หลักสูตรและผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดในประเทศและทั่วโลก การเสริมสร้างการวิจัยและการขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษา และการกำกับดูแลการศึกษาและการจัดหาทุนเพิ่มขึ้นเพื่อสอดคล้องกับสถาบันและผู้ประกอบการ (Ira Iskandar, 2009)

เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ ฟิลิปปินส์ได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้ 1. ควบคุมการใช้ทรัพยากรของภาคเอกชน การตลาดเพื่อสังคม สนับสนุนและกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษา 2. ติดตามการศึกษาและการฝึกอบรม และการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อนำไปสู่การเป็นจุดแข็งและมั่นคงทางการศึกษา 3. เสริมสร้างความเข้มแข็งการกระจายระบบการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนให้ครอบคลุมถึงผู้เรียน ทั้งในด้านประสิทธิภาพของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้เพิ่มเติม และการฝึกอบรม และความถนัดในอาชีพ ทักษะ และความพร้อมในการทำงาน 4. สถาบันการศึกษาจัดให้มีการศึกษาก่อนบริการ การฝึกอบรมในการบริการ การจ้างงาน และการส่งเสริมให้ได้ใบอนุญาต รวมทั้งผลผลิตของผู้สอนให้อยู่บนฐานของมาตรฐานผู้สอนระดับประเทศ 5. สถาบันการศึกษาก่อให้เกิดความตระหนักรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง ค่านิยม ประเพณี ผ่านการพัฒนา นโยบายที่มุ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 6. มีแนวทางการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม รักษาไว้ซึ่งประวัติศาสตร์ และความหลากหลาย 7. ติดตามดูแลระบบการศึกษาในระดับย่อยและสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นฐานของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา 8. จำนวนและบทบาทของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่สามารถจัดการและอยู่ในระดับมาตรฐาน 9. เพิ่มระดับการเข้าศึกษาของนักศึกษาระหว่างการศึกษาระดับอุดมศึกษาและพัฒนาทักษะระดับกลาง ภายใต้กรอบคุณสมบัติระดับฟิลิปปินส์ 10. จัดให้มีการศึกษาระหว่างประเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์นี้สำหรับทั้งหลักสูตรที่นำเข้าประเทศและส่งออกนอกประเทศ เป็นการศึกษาทั้งการพัฒนาทักษะและการพัฒนาระดับมืออาชีพของแรงงานชาวฟิลิปปินส์ 11. การปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลระหว่างอุปสงค์และอุปทานของระดับทักษะและมืออาชีพระดับสูง 12. บูรณาการแนวคิดสิทธิมนุษยชนและหลักเบื้องต้นในระบบการศึกษา ทั้งที่เป็นศิษย์และนักวิชาการ (ทั้งที่เป็นผู้สอนและที่ไม่ใช่บุคลากร

ทางการศึกษา) 13. เสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ท่ามกลางความแตกต่างของกลุ่มเชื้อชาติและชุมชนในประเทศ เช่นเดียวกับกลุ่มประชาคม ASEAN และ 14. สร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของการพัฒนาแบบสากลกับหลักสูตรยุคต้นในท้องถิ่น

ฟิลิปปินส์ได้จัดให้มีแนวทางที่เป็นยุทธศาสตร์ทางการศึกษาอุดมศึกษา (Julito D. Vitriolo, 2011) ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (University Mobility in Asia and Pacific: MAP) เป็นหนึ่งในกลยุทธ์ของคณะกรรมการอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งเป็นสากลให้กับ การศึกษาอุดมศึกษาของฟิลิปปินส์ ได้แก่ การสร้างเอกลักษณ์และความโดดเด่นไปสู่มหาวิทยาลัย การมีข้อตกลงในระดับทวีปและพหุภาคี และการพัฒนาระบบการอนุญาตโดยค่านึงหน่วยกิต การศึกษา

2. ข้อตกลงของการบริการทางวิศวกรรม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการผลักดันให้เกิดวิศวกรผู้เชี่ยวชาญที่จะนำไปสู่การทำงานข้ามประเทศในระดับภูมิภาคต่อไป

3. จัดให้องค์กรระหว่างรัฐบาลนานาชาติมีบทบาทสนับสนุนการศึกษาอุดมศึกษาในภูมิภาค ซึ่งเป็นความร่วมมือของคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่เป็นสากลของระบบการศึกษา อุดมศึกษาในฟิลิปปินส์ จัดให้มีข้อตกลงในความร่วมมือทางวิชาการและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระหว่างฟิลิปปินส์กับต่างประเทศที่เป็นพันธมิตรและคู่แข่งทางการตลาด

จากข้อมูลของคณะกรรมการอุดมศึกษา พบว่า ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประเทศฟิลิปปินส์จำนวน 2,180 แห่ง โดยแบ่งเป็นมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 109 แห่ง มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน จำนวน 1,573 แห่ง และโรงเรียนที่ดำเนินการโดยรัฐบาลอื่นๆ อีก 10 แห่ง

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของฟิลิปปินส์โดยทั่วไปใช้เวลาเรียนจำนวน 4 ปี ยกเว้น หลักสูตรทางวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมที่ใช้เวลาเรียน 5 ปี ส่วนหลักสูตรทางการแพทย์และ กฎหมายและกฎหมายใช้เวลา 8 ปี ในขณะที่ระดับสูงกว่าปริญญาตรีใช้เวลา 2 ปีขึ้นไป (Philippines, 2009)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน (Philippines, 2009) ได้แก่ การศึกษา ระดับอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การพัฒนากำลังคนและการศึกษา เฉพาะทาง และการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของฟิลิปปินส์มี 4 ประเภท ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งจัดตั้งโดยกฎหมาย และได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล
2. สถาบันภายใต้คำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นสถาบันระดับอนุปริญญา ซึ่งจัดตั้งโดยกฎหมาย และได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล
3. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือเอกชนและรัฐ ภายใต้กฎหมายเฉพาะและบทบัญญัติทั่วไปที่ครอบคลุมตามนโยบาย มาตรฐาน และคำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษา
4. สถานศึกษาอื่นๆ ซึ่งเป็นระดับอนุปริญญาที่มีการศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษาที่เป็นหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ประเทศมาเลเซีย

มาเลเซียเป็นประเทศอันดับที่ 11 ของผู้ส่งออกการศึกษา (Performance Management and Delivery Unit, 2010) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้การศึกษามหาวิทยาลัยถูกจัดการโดยสถาบันของรัฐและเอกชน ซึ่งภายหลังได้รับอนุญาตอย่างเต็มที่ในการเข้าสู่ตลาดการศึกษามหาวิทยาลัยตั้งแต่ปี 1996 เมื่อพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีผลบังคับใช้ สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงจากยุทธศาสตร์รัฐบาลนำไปสู่ยุทธศาสตร์ภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาที่เริ่มขึ้นเมื่อกลางปี 1980 (Basri, H., 2008) ภาคเอกชนที่พบเป็นการดำเนินการเพื่อภาครัฐซึ่งมีข้อกำหนดทางการเงินในภาครัฐและอุปสงค์ส่วนเกิน (Tham, S.Y, 2011)

วิสัยทัศน์ของมาเลเซียเพื่อบรรลุถึงการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในปี 2020 โดยผ่านการเปลี่ยนแปลงเป็นเศรษฐกิจแห่งการเรียนรู้ นอกเหนือจากการเข้าถึงการเพิ่มขึ้นของการศึกษามหาวิทยาลัยเพื่อสร้างทักษะความเชี่ยวชาญระดับสูง ข้อมูลการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปี 2009 มีอัตราการเข้าศึกษารวมเป็นผู้หญิงร้อยละ 45 และเป็นชายร้อยละ 35 ซึ่งดีกว่าในปี 2009 ที่ค่าเฉลี่ยในภูมิภาค ร้อยละ 28 และร้อยละ 27 ตามลำดับ (UNESCO, 2009)

Tham, S.Y (2011) รายงานข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายประจำปีของการศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจระดับปริญญาตรีอัตราค่าธรรมเนียม 950 เหรียญสหรัฐ ที่เรียกเก็บโดยวิทยาลัยของมหาวิทยาลัย ส่วน 9,850 เหรียญสหรัฐ เรียกเก็บโดยวิทยาเขตสาขา ยังมีรายงานค่ายังชีพจาก 3,900 เหรียญสหรัฐ ถึง 6,500 เหรียญสหรัฐต่อปีซึ่งค่าใช้จ่ายรวมทางการศึกษาต่อปีนี้มีจำนวนน้อยกว่าในประเทศพัฒนาแล้ว

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญมากในภาคการศึกษาอุดมศึกษาเอกชนไม่เพียงแต่เพื่อเหตุผลที่กล่าวข้างต้น แต่ยังมีเหตุจากความจริงที่ว่าโครงสร้างกรอบ

สำหรับการค้าระหว่างประเทศในการบริการการศึกษาอุดมศึกษาที่กำหนดให้ เช่น ว่าสิทธิที่จะดำเนินการหลักสูตรภาษาอังกฤษจะได้รับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ และข้อเสนอกับการจ้างงานของต่างชาติ (Tham, S.Y, 2011) ในปี 2007 ได้เริ่มมีแผนยุทธศาสตร์การศึกษาอุดมศึกษาแห่งชาติ 2007-2020 (NHESP) ซึ่งควบคุมส่วนบุคคลสถาบันเอกชน และระดับนานาชาติ (Basri, H., 2008) ในส่วนระดับนานาชาติ มาเลเซียปรารถนาที่จะเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาอุดมศึกษา ในระดับภูมิภาคและนานาชาติ โดยเป้าหมายหลักนี้มาตั้งแต่ปี 1996 โดยแท้จริงแล้ววิสัยทัศน์ของกระทรวงอุดมศึกษาแห่งมาเลเซีย (MOHE) คือการบรรลุความเป็นเลิศทางวิชาการและสถาบันเป็นเลิศ และการศึกษานานาชาติมาเลเซีย (Gunggut, H. and other, 2011) ตามหลัก 7 ประการที่มีความสำคัญตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษาอุดมศึกษาแห่งชาติ (NHESP) ขยายการเข้าถึงและส่งเสริมคุณภาพ ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน เสริมสร้างการวิจัยและนวัตกรรม เสริมสร้างสถาบันอุดมศึกษา สร้างความเป็นสากล สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมระบบการส่งมอบของกระทรวง (Basri, H., 2008) แผนยุทธศาสตร์การศึกษาอุดมศึกษาแห่งชาติ (NHESP) มีการดำเนินดังนี้ การดำเนินการผ่านแผนปฏิบัติการการศึกษาอุดมศึกษาแห่งชาติ 2007/2010 (NHEAP) แผนพื้นฐานระยะสั้นถูกเปิดตัวในปี 2008 และแผนการเปลี่ยนแปลงเพื่อการผลิต ทูมนมนุษย์ที่มีความคิดอันดีหนึ่ง (Ministry of Higher Education, 2007) ทั้งนี้ 5 สถาบันที่เป็นเสาหลักเพื่อสร้างความเข้มแข็งในสถาบันอุดมศึกษา เช่น การบริหารจัดการภาวะผู้นำ สถาบันการศึกษา (ซึ่งรวมการให้การพัฒนาความเชี่ยวชาญและโอกาสการอบรม) การเรียนการสอนและการวิจัยและการพัฒนา และมี 5 หลักสูตรสำคัญ เช่น หลักสูตรเร่งรัดเพื่อความเป็นเลิศ (APEX) ซึ่งพยายามจะเพิ่มการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาเอก การเรียนรู้ตลอดชีวิต ตรวจสอบประสิทธิภาพการศึกษา และโครงการฝึกอบรมผู้จบการศึกษา (โดยเฉพาะทักษะการทำงานเพื่อจัดการปัญหาการว่างงานของผู้จบการศึกษา) (Ministry of Higher Education, 2007) ภายใต้หลักสูตรเร่งรัดเพื่อความเป็นเลิศ (APEX) มหาวิทยาลัยที่ถูกเลือกจะได้รับสนับสนุนโดยตรงจากรัฐบาลเพื่อกลางเป็นมหาวิทยาลัยแห่งความเป็นเลิศ ภายใต้ความแพร่หลายและความสำคัญของรัฐบาลในภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ Universiti Sains Makaysia เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่ได้รับให้ใช้หลักสูตรเร่งรัดเพื่อความเป็นเลิศ ในปี 2008 (Basri, H., 2008) ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การศึกษาอุดมศึกษาแห่งชาติ การเคลื่อนย้ายนักศึกษานานาชาติและอาจารย์ในภาคอุตสาหกรรมยังได้รับการสนับสนุนด้วย

ในปี 2010 หลักสูตรการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (Economic Transformation Programme: ETP) และหลักสูตรการเปลี่ยนแปลงการบริหาร (Government Transformation Programme: GTP) ถูกเปิดตัวโดยรัฐบาลมาเลเซีย หลักสูตรทั้งสองมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนพยายามให้เป็นประเทศพัฒนาแล้วในปี 2020 และการดำเนินการเพื่อการจัดการประสิทธิภาพและ

หน่วยงานส่งมอบ (Performance Management and Delivery Unit: PEMANDU) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในขณะที่ภายใต้ GTP 7 National Key Results Areas (NKRA) ถูกระบุ 12 National Key Economic Areas (NKEA) ถูกจัดลำดับความสำคัญภายใต้หลักยุทธการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หนึ่งในนั้นเป็นการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Strategies Reform Initiatives (SRI) (PEMANDU) ในโครงการจุดเริ่มต้น (Entry Point Projects: EPP) ในการศึกษาของ NKEA มีโครงสร้างที่มีการริเริ่ม 3 รูปแบบ ได้แก่ การขยายเพิ่ม (Scaling-up) การสร้างกลุ่มเฉพาะสาขาและความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา (Concentration and Specialization) และการสร้างอุปสงค์ในการเรียนในมหาวิทยาลัยในมาเลเซีย

นอกจากนี้ ได้มีการพิจารณาจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงการแนะนำหลักสูตรในการกระทรวงอุดมศึกษาแห่งชาติมาเลเซีย (Malaysian Ministry of Higher Education: MOHE) ถูกจัดขึ้นในปี 2004 และรวมกับกระทรวงศึกษาธิการ (Tham, S.Y, 2011) คณะกรรมการระดับชาติที่ได้รับการรับรองถูกจัดตั้งในปี 1997 เพื่อควบคุมดูแลคุณภาพโดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และรวมกับฝ่ายประกันคุณภาพของกระทรวงอุดมศึกษาธิการแห่งมาเลเซีย เพื่อก่อตั้งสำนักงานคุณสมบัติมาเลเซีย (Malaysian Qualifications Agency) ในปี 2007 เป็นองค์กรที่กำกับดูแลระดับชาติรับผิดชอบในการออกการรับรองของหลักสูตรวิชาการสนับสนุนโดยสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนขึ้นอยู่กับมาตรฐานวัดประสิทธิภาพผลระดับนานาชาติและการพัฒนากรอบคุณสมบัติมาเลเซีย (Basri, H., 2008) ที่ได้รับการรับรองโดยรายงานใน PEMANDU

จากรายงานการศึกษาของ (Basri, H., 2008) พบว่า รัฐบาลมาเลเซียให้เงินทุนสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนสำคัญที่มีให้กับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในรูปแบบของสิทธิประโยชน์ เช่น เงินสินเชื่อเงินอุดหนุนและทุนการศึกษา (Tham, S.Y, 2011) ในปี 2009 งบประมาณภาครัฐในการศึกษาเป็นร้อยละ 5.8 ของ GDP หรือร้อยละ 18.9 ของงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลทั้งหมด มีร้อยละ 36 ของงบประมาณรายจ่ายทางการศึกษาที่ถูกจัดเพื่อการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา ร้อยละ 46 เพื่อการศึกษามัธยมศึกษา และร้อยละ 18 เพื่อการศึกษาระดับอุดมศึกษา (UNESCO, 2009)

รัฐบาลมาเลเซียได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและมีนโยบายที่จะดึงดูดผู้ที่มีความสามารถสูงให้มาเป็นบุคลากรทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา และสร้างแรงจูงใจสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน แนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ การเพิ่มสัดส่วนของบุคลากรที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาและบริษัท (ทั้งบริษัทของประเทศมาเลเซียและบริษัทข้ามชาติ) การร่วมมือกับสถาบันการศึกษาชั้นนำจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาบุคลากรโดยอาจ

มีรูปแบบเช่น การฝึกอบรม ความร่วมมือทางการวิจัย การแลกเปลี่ยนบุคลากร เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลมีนโยบายในการสร้างแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆ เช่น การมอบรางวัลและเกียรติบัตรเพื่อยกย่องความสำเร็จของบุคลากร (Ministry of Higher Education, 2007)

การพัฒนาทุนมนุษย์เป็นกลยุทธ์ศาสตร์การพัฒนาของมาเลเซียและสำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่เศรษฐกิจแห่งการเรียนรู้ ภาระของมาเลเซียที่กำลังเผชิญอยู่คือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความเป็นเลิศในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งขึ้นอยู่กับ การดำเนินการตามแผนของ NHESP, ETP, GTP โดยมีการประเมินอย่างต่อเนื่องและการปรับปรุงหากจำเป็น

ปีการศึกษา 2007-2008 มาเลเซียมีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 84 แห่ง ที่ดำเนินการในมาเลเซีย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัย 20 แห่ง วิทยาลัยของมหาวิทยาลัย 6 แห่ง โพลีเทคนิค 22 แห่ง และวิทยาลัยชุมชนอีก 36 แห่ง (Basri, H., 2008) สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีทั้งหมด 440 แห่ง ในจำนวนนี้ 21 แห่ง ถูกจัดเป็นมหาวิทยาลัย เป็นวิทยาลัยของมหาวิทยาลัย 24 แห่ง วิทยาเขตสาขาต่างประเทศ 5 แห่ง และเป็นวิทยาลัย 390 แห่ง (Tham, S.Y, 2011) อย่างไรก็ตามวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่ไม่ได้มอบปริญญาของตัวเองแต่ดำเนินการหลักสูตรโดยมหาวิทยาลัยของรัฐหรือหลักสูตรข้ามชาติของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เช่น หลักสูตรสิทธิพิเศษ (Franchise Programmes) จากรายงาน พบว่ามีเพียงวิทยาลัยเอกชนประมาณ 200 แห่ง ที่ได้รับอนุญาตให้รับสมัครนักเรียนนานาชาติ ซึ่งเป็นการรับสมัครจำกัดเฉพาะบางหลักสูตร และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนมากเป็นองค์กรขนาดเล็กและขนาดกลาง (Tham, S.Y, 2011)

หลักสูตรปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยระดับทั่วไปใช้เวลาศึกษา 3 - 4 ปี และกรณีที่เป็นทางการแพทย์และทันตกรรมใช้เวลาศึกษา 5 ปี ในขณะที่ปริญญาโท ต้องใช้เวลา 1-2 ปี และเช่นเดียวกับประกาศนียบัตรขั้นสูงและเฉพาะทาง และปริญญาเอกใช้เวลาขั้นต่ำ 3 ปี

ประเทศเวียดนาม

ในปี 1986 นโยบาย DoiMoi ได้ถูกนำมาใช้ จากเศรษฐกิจที่วางแผนจากส่วนกลางถูกแทนที่โดยระบบเศรษฐกิจตลาดสังคมนิยมและเวียดนามที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ในปี 1993 พระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 90 มีประเด็นเพื่อรวมและจัดการ โครงสร้างการศึกษาระดับอุดมศึกษา และในปี 2005 มติที่ 14 ได้ถูกประกาศขึ้น ซึ่งเป็นการวางแนวทางสำหรับการปฏิรูปขั้นพื้นฐานและครอบคลุมของการศึกษาในเวียดนาม (Huong, 2009) รัฐบาลเวียดนามได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 2006-2020 (Socio-Economic Development Plan: SEDP) โดยมีเป้าประสงค์หลักของประเทศในเชิงปริมาณอย่างชัดเจน คือ การเพิ่มขึ้นของการลงทะเบียนเข้าศึกษา และเป้าหมายในเชิงคุณภาพ คือการปรับปรุงมาตรฐานของ

การศึกษา ซึ่งเป้าหมายทั้งหมดอยู่ที่การศึกษาอุดมศึกษาในการสนับสนุนของคณะกรรมการเป้าหมายแห่งรัฐในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาของการศึกษา อุดมศึกษารวมทั้งการวิจัยถูกนำเสนอโดยวางแผนทางการปฏิรูปการศึกษาอุดมศึกษา 2006-2020 (Higher Education Reform Agenda: HERA) โดยที่วัตถุประสงค์ภายใต้แนวทางการปฏิรูปการศึกษาอุดมศึกษา (Huong, 2009) ได้แก่

1. ความสมบูรณ์ของเครือข่ายระดับชาติของสถาบันการศึกษาอุดมศึกษา ในด้านคุณภาพ และตามภูมิภาค
2. ความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และทักษะเชี่ยวชาญมุ่งสู่การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอุดมศึกษาเพื่อการวิจัยและหลักสูตรมุ่งเน้นอาชีพ
3. จัดตั้งมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติและขยายระดับการศึกษาทั้งที่เป็นนักศึกษาในประเทศและต่างประเทศ
4. พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอุดมศึกษา
5. ปรับปรุงระดับและประสิทธิภาพของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการศึกษา อุดมศึกษา
6. มุ่งไปสู่ข้อตกลงบนการยอมรับมาตรฐานการศึกษากับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศในอาเซียน
7. เน้นจุดแข็งที่การประกันคุณภาพและกลไกการรับรองมาตรฐาน ซึ่งสถาบันการศึกษาทั้งหมดจัดกิจกรรมการรับรองมาตรฐานทั่วไปและเผยแพร่ผลการวิจัย
8. เพิ่มการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการของสถาบันอุดมศึกษาและตั้งศูนย์ข้อมูลระดับชาติเพื่อการฝึกอบรมและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์
9. กำหนดนโยบายสนับสนุนที่เพียงพอเพื่อความเป็นอิสระและความรับผิดชอบในการศึกษาอุดมศึกษา

ทั้งนี้การดำเนินงานของการปฏิรูปการศึกษาอุดมศึกษา เริ่มขึ้นในช่วยปลายปี 2005 ด้วยการสนับสนุนของหลายอุตสาหกรรมในประเทศคู่ค้า เช่น สถาบันอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียและรัฐบาลดัตช์ ในปัจจุบันเวียดนามมีมหาวิทยาลัยสองแห่งที่มีคุณภาพสูง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเวียดนาม-เยอรมันนี ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นด้วยความช่วยเหลือจากรัฐบาลเยอรมันและเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2008-2009 และมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งฮานอย ซึ่งเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2009-2010

ในปีการศึกษา 2007-2008 เวียดนามมีสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 369 แห่ง ในจำนวนนี้มี 305 แห่ง ที่เป็นของรัฐ และ 64 แห่งที่ไม่ใช่ของรัฐ (Huong, 2009) โดยสถาบันอุดมศึกษาของ

รัฐถูกจัดการโดยศูนย์กลางหรือองค์การรัฐภูมิภาค สำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่ใช่ของรัฐมีหลายประเภท ได้แก่ สถาบันที่เป็นสถาบันกึ่งรัฐ (รัฐบาลเป็นเจ้าของและดำเนินการ นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ) สถาบันซึ่งจัดตั้งโดยภาคประชาชน (NGO และกลุ่มเอกชนเป็นเจ้าของและดำเนินการ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดได้จากค่าเล่าเรียน) สถาบันเอกชน (ค่าใช้จ่ายทั้งหมดได้จากค่าเล่าเรียน) และสถาบันต่างประเทศหรือสถาบันที่เกิดจากความร่วมมือกับต่างประเทศ (Varghese, 2007) มหาวิทยาลัยในเวียดนามมี 3 ประเภท เรียกว่ามหาวิทยาลัยเฉพาะทาง มหาวิทยาลัยสหสาขา และมหาวิทยาลัยเปิด (Varghese, 2007)

รูปแบบการจัดการศึกษาของเวียดนาม วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมีการให้ปริญญาร่วม ซึ่งมีปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ทั้งนี้ในระดับมหาวิทยาลัย ปริญญาตรีโดยทั่วไปใช้เวลาเรียน 4 ปี (วิศวกรรม สัตวแพทย์ เกษตรกรรม และสถาปัตยกรรม ใช้เวลา 5 ปี ส่วน ทันตกรรม และ แพทย์ ใช้เวลาเรียน 6 ปี) ปริญญาโทใช้เวลาเรียน 2 ปี และปริญญาเอกใช้เวลาเรียน 2-3 ปี (UNESCO, 2011d)

ประเทศสิงคโปร์

กระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์มีเป้าหมายเพิ่มอัตราการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นร้อยละ 30 ในปี 2015 โดยจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษา มหาวิทยาลัยเตรียมเข้าสู่ 2015 ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวมีการตรวจสอบวิธีการของมหาวิทยาลัยที่จะเปิดโอกาสให้คนสิงคโปร์ได้รับการศึกษาในมหาวิทยาลัย และสร้างเป็นต้นแบบและกลยุทธ์ แนวโน้มในนานาชาติและบริบทในการมีอัตลักษณ์ของสิงคโปร์ (Ministry of Education, Singapore, 2012)

สิงคโปร์มีเป้าหมายทางการศึกษาที่จะเป็นศูนย์กลางของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภูมิภาค ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่เป้าหมายเพื่อการพัฒนา อุดมศึกษาข้ามชาติ (Transnational Higher Education) และมีส่วนทำให้การพัฒนาอุดมศึกษาทั้งสิงคโปร์ ทั้งนี้ นโยบายและการพัฒนาอุดมศึกษาในสิงคโปร์เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก โดยปี 1999 รัฐบาลสิงคโปร์ได้ประกาศนโยบาย สิงคโปร์ 21 ทำร่วมกัน เราสร้างความแตกต่าง (Singapore 21. Together, We make the Difference) ถือเป็นจุดเน้นที่จะก้าวไปสู่ระบบเศรษฐกิจแห่งความรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่ด้านการใช้สติปัญญามากกว่าใช้เพียงกำลังในการทำงานและการเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการศึกษามีบทบาทสำคัญในการเตรียมพลเมืองสำหรับผลกระทบของโลกาภิวัตน์ ในขณะที่รัฐบาลจำเป็นต้องเตรียมแรงงานและคนรุ่นถัดไปสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสมรรถนะของกำลังแรงงานด้วย (Ka Ho Mok, 2008)

การบริการทางการศึกษาของสิงคโปร์มีเงื่อนไขในการสร้างบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบอย่างที่ดีในพฤติกรรมและความรับผิดชอบ รวมทั้งมีการเพิ่มทักษะและความรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นผู้นำที่ดี บุคลากรทางการศึกษาต้องพัฒนาความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตน และสามารถประยุกต์ทฤษฎีและตัวอย่างทางการศึกษาใหม่ๆ เพื่อผู้เรียน รวมทั้งบุคลากรเหล่านี้ต้องให้ความรู้เพื่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน ทักษะการคิด และทักษะชีวิตในอนาคต รวมทั้งทัศนคติต่อการปรับปรุงและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตระหนักถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสิงคโปร์ (UNESCO, 2011e) เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของสิงคโปร์ ได้มีสถาบันที่ฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาในสิงคโปร์ คือ สถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education: NIE) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนานยาง (Nanyang Technological University) โดยที่พันธกิจของสถาบันการศึกษาแห่งชาติคือ เป็นสถาบันการศึกษาระดับโลกในความเป็นเลิศด้านการศึกษาระยะยาวและการวิจัยทางการศึกษา

รัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างจริงจัง ดังเห็นได้จากทศวรรษที่ผ่านมา การสอนเด็บทันทีประมาณร้อยละ 30 จากที่มีครู 2,400 คน ในปี 2000 ในปัจจุบันมีมากกว่า 31,000 คน และสัดส่วนของผู้ที่จบการศึกษาทางการสอนมีเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 55 เป็นร้อยละ 79 ในปัจจุบัน ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้มีทุนการศึกษาหลังปริญญาด้วย (Government of Singapore, 2010) นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการในหลักสูตรพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ทำให้บุคลากรทางการศึกษาสามารถเข้าศึกษาหลักสูตรระหว่างประเทศที่มีฐานความรู้และการเรียนรู้ เพื่อให้การสอนและการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สิงคโปร์ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในประเด็น การเพิ่มขึ้นของอัตราการมีส่วนร่วมทางการศึกษา การเสริมสร้างภูมิทัศน์ด้านการศึกษาและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง การดูแลด้านงบประมาณการศึกษาอุดมศึกษา การศึกษาอุดมศึกษาข้ามประเทศ ระบบการโอนหน่วยกิตในอาเซียน และการเสริมสร้างกลุ่มงานวิจัย

นับตั้งแต่ปี 1980 ที่สิงคโปร์ได้เข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ รัฐบาลสิงคโปร์มุ่งความสนใจไปที่เทคโนโลยีขั้นสูง อุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะเข้มข้น และกิจกรรมภาคการบริการ ฉะนั้นการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงเพิ่มสูงขึ้นเพื่อสนองความต้องการในสังคมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (UNESCO, 2006d) ซึ่งแรกนั้นการศึกษาอุดมศึกษาในสิงคโปร์ได้รับการแนะนำตามรูปแบบอังกฤษในปี 1823 และพัฒนามาหลายหลายทศวรรษ (UNESCO, 2006d) ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสิงคโปร์แบ่งเป็นสถาบันหลักได้ 2 ประเภท คือ มหาวิทยาลัย และโพลีเทคนิค ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยสำคัญ มี 3 มหาวิทยาลัยที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ คือ

1.1 มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore: NUS) ซึ่งมีมาตั้งแต่ปี 1980 และต่อมาได้เป็นการรวมกันของมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์และมหาวิทยาลัยนานยาง (Nanyang University)

1.2 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนานยาง (Nanyang Technological University: NTU) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐเช่นกัน

1.3 มหาวิทยาลัยการจัดการสิงคโปร์ (Singapore Management University: SMU) ซึ่งถูกรวมในฐานะที่เป็นบริษัทเอกชนโดยพระราชบัญญัติรัฐสภาในช่วงต้นปี 2000

นอกจากนี้ ยังมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีและการออกแบบแห่งสิงคโปร์ (Singapore University of Technology and Design: SUTD) และมหาวิทยาลัยเอกชน คือ สถาบันการจัดการแห่งสิงคโปร์ (Singapore Institute of Management: SIM) ซึ่งก่อตั้งในปี 2005

2. สถาบันที่เป็นโพลีเทคนิค ซึ่งในปัจจุบันมีโพลีเทคนิค 5 แห่ง ได้แก่ โพลีเทคนิคสิงคโปร์ โพลีเทคนิคจีแอน โพลีเทคนิคเทมาเสก โพลีเทคนิคนานยาง และโพลีเทคนิคสาธารณรัฐ

อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนานยาง และโพลีเทคนิคทั้ง 5 แห่ง อยู่ภายใต้การจัดการโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นในปี 1992 มหาวิทยาลัยเหล่านี้จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณการเงินและทรัพยากรจากรัฐบาล (Tan Jason, 2008) นอกจากนี้รัฐบาลยังมีบทบาทเด่นชัดในการควบคุมและตัดสินใจในนโยบายที่สำคัญเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาและบทบาทนี้สอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาล ซึ่งการสนับสนุนเป็นไปในแบบเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาและทางการวิจัย รวมทั้งค่าธรรมเนียมในการศึกษาของนักศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (Tan Jason, 2008)

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการมีการจัดการใน 3 ส่วน คือ ความเชี่ยวชาญ นโยบาย และการบริการ ดังนี้ 1. ด้านความเชี่ยวชาญนั้น แบ่งเป็นการวางแผนหลักสูตรและการพัฒนา หลักสูตร การศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา สถานศึกษา และครูผู้สอน 2. ภายใต้ด้านนโยบายแบ่งเป็น การสื่อสารความร่วมมือด้านการอุดมศึกษา การพัฒนาองค์กร การวางแผน และการศึกษาเอกชน และ 3. ด้านการบริการแบ่งเป็น การเงิน และการพัฒนา การบริการทางกฎหมาย ฝ่ายบุคคล และการวางแผน สถานศึกษาและการบรรจุแต่งตั้ง (UNESCO, 2011e)

ในปี 2009 งบประมาณภาครัฐในการศึกษาสิงคโปร์ เป็นร้อยละ 3.1 ของ GDP หรือร้อยละ 11.6 ของงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลทั้งหมด โดยการกระจายงบประมาณรายจ่ายทางการศึกษา ถูกจัดเพื่อการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา ร้อยละ 20 นอกจากนี้ ยังมีเพื่อ

การศึกษาระดับมัธยม ร้อยละ 33 และเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสูงถึงร้อยละ 36 (UNESCO, 2011e)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาในสิงคโปร์ที่เป็นมหาวิทยาลัยโดยทั่วไปใช้เวลาศึกษา 3 - 4 ปี แต่ถ้าเป็นหลักสูตรพิเศษเพื่อการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในพื้นที่เฉพาะจะใช้เวลาศึกษา 4-6 ปี ส่วนโพลีเทคนิคใช้เวลา 3 ปี ทั้งนี้การเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของสิงคโปร์ขึ้นอยู่กับผ่านการสอบทางวิชาการ ในการทดสอบของรัฐ สิงคโปร์-แคมบริดจ์ GCE A-level โดยที่มหาวิทยาลัยมีการให้ปริญญาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งปริญญาตรีใช้เวลาเรียนโดยปกติ 3-4 ปี กรณีที่เป็นทางการแพทย์ใช้เวลา 5 ปี หลักสูตรปริญญาโทใช้เวลาสำหรับการศึกษา 1-3 ปี ส่วนปริญญาเอกใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี (UNESCO, 2011e)

ประเทศอินโดนีเซีย

ในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลอินโดนีเซียได้ทำแผนนโยบายระยะยาวฉบับที่ 4 สำหรับการศึกษา ระดับอุดมศึกษา (พ.ศ. 2546-2553) (The Fourth Hight Education Long Team Strategy-HELTS IV-2003-2010) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศและพัฒนาสถาบันการศึกษา ประเทศอินโดนีเซียตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับโครงสร้างของระบบการศึกษาระบบ การศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันของประเทศและแผนนโยบายระยะยาวฉบับที่ 4 มี วัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเรียนรู้เพื่อที่จะเติบโตทางสติปัญญาและอารมณ์ ได้รับการเตรียมความพร้อมสำหรับการทำงานและมีการมีส่วนร่วมในการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคล นอกจากนี้ แผนนโยบายระยะยาวฉบับที่ 4 มี จุดมุ่งหมายเพื่อผลิตแรงงานที่มีทักษะสูงและแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึง การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Ogawa and Limura, 2010)

ในปัจจุบัน ประเทศอินโดนีเซีย อยู่ระหว่างช่วงแผนนโยบายระยะยาวฉบับที่ 5 สำหรับ การศึกษาระดับอุดมศึกษา (พ.ศ. 2554-2563) (The Fourth Hight Education Long Team Strategy- HELTS V-2011-2020) (Ira Iskandar, 2009) ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบรายงาน ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับแผนฉบับดังกล่าว

อินโดนีเซียได้พยายามปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยมีนโยบายที่ออกใหม่ 2 นโยบาย ได้แก่

1. กฎหมาย BHMN (Badan Hukum Milik Negara) ซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2542 และเป็น โครงการนำร่อง (Pilot Project) ที่ทำให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นองค์กรรัฐที่บริหาร และหาทุนด้วยตนเอง โดยเรียกว่า State Legal Entity Universities โดยเริ่มจากมหาวิทยาลัยของรัฐที่

รับการยอมรับมากที่สุด 4 แห่งก่อน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยแสดงถึงผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์เมื่อสถานศึกษาได้ปรับขึ้นค่าเล่าเรียน เนื่องจากเงินอุดหนุนจากรัฐที่ลดลง (Wicaksono, T. and Friawan, D, 2011)

2. กฎหมาย BHP (Badan Hukum Pendidikan) ซึ่ง ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2552 และเป็นนโยบายที่ทำให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นองค์กรของรัฐที่บริหารและหาทุนด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม กฎหมาย BHP ได้ยกเลิกใช้เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2553 เนื่องจากสาเหตุมาจากที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยไม่มีความพร้อมในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย และมีการต่อต้านจากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มนักศึกษา องค์กรอิสระ

ปัจจุบัน อินโดนีเซียมีกฎหมายอุดมศึกษา (Pendidikan Tinggi) ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาอยู่ ซึ่งนโยบายนี้จัดสถานศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ปกครองตนเอง ปกครองตนเองบางส่วน และปกครองตนเองจำกัด โดยนโยบายต่างๆ พยายามแก้ไขปัญหาทางด้านสังคมและเพิ่มคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาบางส่วน

การควบคุมคุณภาพของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพโดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งในประเทศอินโดนีเซีย ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ถูกจัดตั้งขึ้นในมหาวิทยาลัยบางแห่ง และได้เริ่มขึ้นปลายปี พ.ศ. 2531 สำหรับการประกันคุณภาพโดยหน่วยงานภายนอกจะดำเนินการโดยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำหรับระดับอุดมศึกษา (The National Education Board for Higher Education-Badan Akreditasi Nasional Perguruan Tinggi: BAN-PT) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1994 โดยจะดำเนินการประเมินหลักสูตรการศึกษาและประเมินผลการทำงาน สำหรับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน โดย BAN-PT เป็นหน่วยงานเดียวในอินโดนีเซียที่มีหน้าที่ในการดำเนินการประกันคุณภาพ โดย BAN-PT ประเมินผลด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งหมดในอินโดนีเซีย การประเมินผลครอบคลุมหลายด้าน เช่น หลักสูตร คุณภาพ และปริมาณของการเรียนการสอน สวัสดิการนักศึกษา สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริหารจัดการ

ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของอินโดนีเซีย มีความเชื่อมโยงกับระบบการศึกษาทั้งระบบ ซึ่งระบบการศึกษาแบ่งได้ออกเป็น 2 สาย ได้แก่ 1) ระบบการศึกษาสายศาสนาอิสลาม (Islamic Stream) ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงศาสนา (The Ministry of Religious Affairs) และมีทั้งสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน 2) ระบบการศึกษาสายทางโลก (Secular Stream) ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of National Education) และมีทั้งสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน

เช่นกัน โดยการแบ่งระบบการศึกษาออกเป็น 2 สายนี้ ทั้ง 2 สายจะมีระดับการศึกษาตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยม และระดับอุดมศึกษา (Wicaksono, T. and Friawan, D, 2011)

ทั้งนี้ การศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย สามารถแบ่งออกเป็นสายสามัญ (Academic Learning) และสายอาชีพศึกษา (Professional Learning) ซึ่งสายสามัญถูกออกแบบสำหรับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย ในขณะที่สายอาชีพศึกษาจะเน้นการพัฒนาทักษะที่ใช้ในการทำงาน

อินโดนีเซีย มีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา 5 ประเภท ได้แก่ วิทยาลัย (Colleges) วิทยาลัยสายอาชีพ (Polytechnics) วิทยาลัยสายสามัญ (Academies) สถาบันการศึกษา (Institutes) และมหาวิทยาลัย (Universities) ซึ่งทั้ง 5 ประเภทนี้มีทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชน (Wicaksono, T. and Friawan, D, 2011) โดยสถาบันศึกษาระดับอุดมศึกษาของภาครัฐจะอยู่ภายใต้กฎหมายดังนี้ คือ State Treasury Law, Education System Law และ Civil Servant Law ในขณะที่สถาบันศึกษาระดับอุดมศึกษาของเอกชนจะอยู่ภายใต้ Tha Foundation and Education System Law

2. ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, 2556) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญของยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของสถาบันเอกชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและตัวบ่งชี้ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตัวอย่างของการศึกษาเป็นผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่เลือกตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 424 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์เนื้อหา และพบว่า ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่ควรจัดดำเนินการทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านการบริหารทั่วไปเป็นด้านแรกที่ต้องจัดดำเนินการ รองลงมาคือ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัยและด้านบริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มี 6 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) การสร้างความร่วมมือการวิจัย ในการจัดการเรียนรู้อาเซียน 2)

การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลายช่องทาง 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาทักษะการสื่อสารแก่คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 4) การตระหนักถึงความแตกต่างของประเพณีและวัฒนธรรมในอาเซียน 5) การร่วมกำหนดนโยบายทางการศึกษาอาเซียนและ 6) การพัฒนาหลักสูตรนานาชาติ สำหรับแนวทางการดำเนินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ควรมีการวางแผนระยะสั้นและระยะยาวในการร่วมมือการวิจัย ปรับหลักสูตร และการเรียนการสอน พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาของประเทศในอาเซียนแก่คณาจารย์ นักศึกษา และมีโครงการแลกเปลี่ยนคณาจารย์ นักศึกษากับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาจารย์และการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยสำหรับนักศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน (วราภรณ์ ไทยมา และคณะ, 2558) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อพื้นฐานของนักศึกษาจากกลุ่มประเทศอาเซียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย 2) กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคณาจารย์และการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย การศึกษาใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากข้อมูลนักศึกษาจากกลุ่มประเทศอาเซียนที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2552-2555 จากฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2) ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์เป็นผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 6 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบบันทึกข้อมูล และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง จากปี 2552-2555 โดยนักศึกษาจากประเทศกัมพูชา และเมียนมาร์ มาศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและในกำกับของรัฐเพิ่มขึ้น นักศึกษาจากประเทศอินโดนีเซียและเวียดนามมีแนวโน้มมาศึกษาในกลุ่มศิลปกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์สูงขึ้น ในขณะที่กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ มนุษยศาสตร์ มีนักศึกษาจากประเทศบรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์และเวียดนามมีแนวโน้มสูงขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มสาขาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีนักศึกษาจากประเทศกัมพูชา เมียนมาร์ และสิงคโปร์เพิ่มขึ้น นักศึกษาที่มาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยส่วนใหญ่มีแนวโน้มได้รับทุนจากรัฐบาลไทยมากขึ้น และในปีการศึกษา 2555 เริ่มได้รับทุนจากต่างประเทศมากขึ้น แต่ใช้ทุนส่วนตัวในการศึกษาลดลง สำหรับยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาพัฒนาคณาจารย์และการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ 2) ยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ และ 3) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการของ

สถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย 3 กลุ่ม โดยผลการประเมินยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของไทย อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความสอดคล้อง ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้

การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2549) มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษา ของประเทศในกลุ่มอาเซียน 2) เพื่อสำรวจแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศด้าน การศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งทางการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอ เชิงนโยบายให้ประเทศไทยมีแนวทางการสร้างยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้าน การศึกษา และพัฒนาความเข้มแข็งทางการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยใช้วิธีการการวิจัย เอกสารประกอบด้วยเอกสารงานวิจัย บทความ หนังสือ ตำรา บันทึก จากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับการสัมภาษณ์ สอบถามผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องรวมถึงสถานทูต จากนั้น ใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางของไทยในการสร้างเสริมยุทธศาสตร์ ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) ประเทศอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญ กับการพัฒนาการศึกษาของประเทศโดยมีการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของประเทศทั้งด้าน กฎหมายและนโยบายโดยจัดทำกฎหมายว่าด้วยการศึกษาและจัดให้การพัฒนาการศึกษาเป็นหนึ่งใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นเพื่อเป็นแผนยุทธศาสตร์ซึ่งนำการจัดทำแผนต่างๆ ให้ต่อเนื่องสอดคล้องกับทั้งประเทศประกอบด้วยแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการ อาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา ตลอดจนแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและใน ระดับสถานศึกษา โดยสาระสำคัญของการพัฒนาการศึกษา คือ การพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่ง ความรู้ นำพาไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ให้ประชาชนพลเมืองในแต่ละประเทศได้รับโอกาส เท่าเทียมกันในการเรียนรู้ และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานสร้างรายได้ 2) การปฏิรูปการศึกษาของ กลุ่มประเทศอาเซียนในระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มดำเนินการ 2 แนวทาง คือ การขยายการศึกษาให้ ทั่วถึง และการยกระดับคุณภาพของการศึกษา โดยมีจุดร่วมของประเทศสมาชิกอาเซียนแบ่งออกได้ 5 ประการ ได้แก่ 1. การมุ่งสู่สังคมฐานความรู้ 2. เป้าหมายการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาสู่ ระดับสากล 3. การตอบสนองต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับประเทศและระดับ ท้องถิ่น 4. การศึกษาเป็นแนวทางไปในการยกระดับศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันทาง เศรษฐกิจ 5. การศึกษาเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์อย่างรอบด้าน 3) ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของไทยใน ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา แบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ 1) ประเทศไทยควรผลักดันใน การยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ อาเซียนและแผนปฏิบัติการต่างๆ ที่รองรับ โดยอาศัยความร่วมมือในลักษณะเครือข่าย ตลอดจน

ร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วน (Partnership) กับองค์กรอื่นๆ 2) ดำเนินการด้านความร่วมมือทางการศึกษาของอาเซียนสู่การเป็นประชาคมฐานความรู้และประชาคมผู้นำในการสร้างองค์ความรู้บนฐานของการวิจัยและพัฒนาที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยขยายโอกาสและยกระดับคุณภาพทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้เป็นปัจจัยสำคัญและเป็นฐานส่งต่อนักเรียนสู่ระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น การยกระดับคุณภาพของมหาวิทยาลัยทั้งที่เน้นด้านการเรียนการสอนและการยกระดับคุณภาพของมหาวิทยาลัยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ความร่วมมือในเชิงนโยบาย การวางแผน การวิจัยและพัฒนา การจัดทำและยกระดับมาตรฐานการศึกษาในระดับต่างๆ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงศึกษาธิการ การส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา

การสังเคราะห์รายงานการวิจัย การกระจายอำนาจการศึกษาใน 8 ประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549ข) ดำเนินการสังเคราะห์รายงานวิจัยเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการศึกษาของประเทศต่างๆ ประกอบด้วย ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ประเทศมาเลเซีย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศฝรั่งเศส จากนั้น ดำเนินการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ต่อรายงานการกระจายอำนาจการศึกษา โดยผลการศึกษาพบประเด็นที่สำคัญ ดังนี้ 1) กระทรวงศึกษาฯ เป็นกระทรวงหลักรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การกระจายอำนาจการบริหารจัดการมี 2 แนวทางหลักๆ คือ กระจายอำนาจให้องค์กรการศึกษาระดับท้องถิ่นกับกระจายอำนาจให้สถานศึกษาโดยตรง 3) การกระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษาเป็นการกระจายอำนาจให้กับคณะกรรมการการศึกษา อยู่ในรูปแบบองค์กรรวมทั้งระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา 4) คณะกรรมการระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาเป็นอิสระจากฝ่ายปกครอง ปลอดจากการแทรกแซงโดยมีกฎหมายรองรับ 5) การกระจายอำนาจการศึกษาเป็นการให้อำนาจการตัดสินใจการบริหารงบประมาณและบริหารบุคคล โดยมีส่วนกลางควบคุมเรื่องนโยบาย หลักสูตร มาตรฐานคุณภาพ และการสนับสนุนด้านทรัพยากร 6) คณะกรรมการการศึกษาท้องถิ่นและสถานศึกษาส่วนใหญ่มีอำนาจในการบริหารบุคคลแบบเบ็ดเสร็จ ทั้งการสรรหา คัดเลือก แต่งตั้ง พิจารณาความดีความชอบและการดำเนินงานวิจัย 7) หน่วยงานกลางยังคงมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงินงบประมาณการศึกษาภาพรวมของประเทศ และมีบางประเทศมีบทบาทสนับสนุนงบประมาณบางส่วนเท่านั้นและพบว่า สถานศึกษาบางประเทศมีการจัดเก็บรายได้โดยตรง เช่น ภาษีท้องถิ่น เพื่อนำมาจัดการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากนี้การจัดสรรงบประมาณการสนับสนุนยังคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียน ลักษณะ โรงเรียน เพื่อสนับสนุนความเท่าเทียมในโอกาสและคุณภาพการศึกษา 8) การกระจายอำนาจเน้นการมีส่วนร่วมและหลักความเป็นประชาธิปไตย คุณภาพ

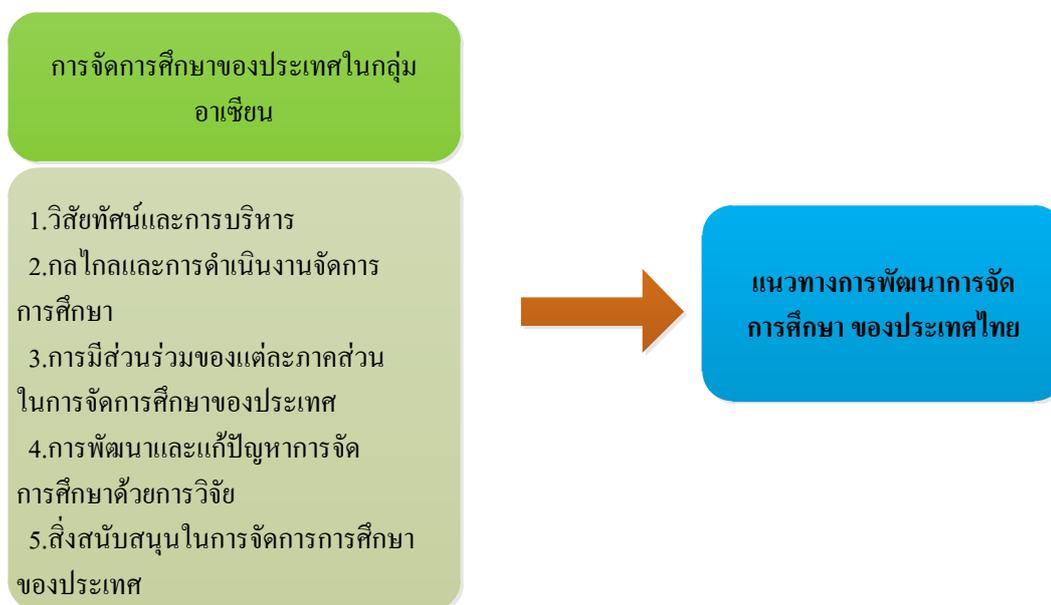
ประสิทธิภาพและมาตรฐานการศึกษา มีความเป็นอิสระจากฝ่ายปกครอง 9) อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยนี้พบว่าแต่ละประเทศมีแนวโน้มการกลับสู่การรวมอำนาจในบางส่วนเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อาทิ การกำหนดนโยบายการศึกษาระดับชาติ การจัดระบบทดสอบระดับชาติ การตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา และกำหนดเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณ

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบ/แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดให้แก่ประชากรที่อยู่นอกระบบโรงเรียน (กลุ่มอายุ 15-59 ปี) ทั้งในและต่างประเทศ 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการรับบริการการศึกษานอกระบบของประชากรที่อยู่นอกระบบโรงเรียน (กลุ่มอายุ 15-59 ปี) 3) เพื่อเสนอรูปแบบหรือแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับกลุ่มประชากรที่อยู่นอกระบบโรงเรียน (กลุ่มอายุ 15-59 ปี) 4) เพื่อเสนอนโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับกลุ่มประชากรที่อยู่นอกระบบโรงเรียน (กลุ่มอายุ 15-59 ปี) โดยดำเนินการวิจัยเอกสารการจัดการศึกษานอกระบบของประเทศต่างๆ ได้แก่ ประเทศเกาหลี อียิปต์ อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และประเทศไทย และดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่อยู่ระบบนอกโรงเรียนอายุ 15-59 ปี เกี่ยวกับสภาพ ความต้องการและปัญหาการรับบริการการศึกษานอกระบบ และนำข้อมูลมาประมวลและสังเคราะห์เพื่อเสนอแนะนโยบายรูปแบบหรือแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบแก่กลุ่มประชากรที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบของกิจกรรมการศึกษานอกระบบสามารถจัดได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับธรรมชาติและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีรูปแบบหลัก ได้แก่ การจัดศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน (Lifelong Learning Centre) และในส่วนของประชากรที่เป็นแรงงานในสถานประกอบการควรมีการจัดการศึกษาในโรงงานหรือสถานประกอบการเพื่อเพิ่มวุฒิการศึกษาและเพิ่มพูนความรู้เชิงวิชาการควบคู่ไปกับทักษะและความสามารถในการทำงาน นอกจากนี้องค์กรสาธารณะควรจัดโปรแกรมวิชาชีพ (Professional Program) วิชาทั่วไป (General) และมีการสอบเพื่อให้ได้วุฒิปัตร รวมทั้งให้มีการนำความรู้และประสบการณ์ด้านต่างๆ มาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตหรือประกาศนียบัตรได้ 2) รายละเอียดของการจัดการศึกษานอกระบบแต่ละรูปแบบควรคำนึงถึง 1. ความสอดคล้องของเนื้อหาที่ถ่ายทอดให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 2. จัดระยะเวลาให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย 3. วิธีการจัดกิจกรรมไม่ควรใช้หลักการเดียวกับการศึกษาในระบบ เนื่องจากธรรมชาติผู้เรียนไม่เหมือนกัน 4. สถานที่ ควรคำนึงถึงความสะดวกในการเดินทางมาของกลุ่มเป้าหมายความเพียงพอเหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรม 5. ควรใช้สื่อการสอนหลากหลายประเภท 6. การวัดและประเมินผล ขึ้นอยู่กับลักษณะการจัดกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

ซึ่งควรใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงและสอดคล้องกับลักษณะการจัดกิจกรรมมากที่สุด 7. หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาควรเป็น กศน. เป็นหลัก และมีความร่วมมือจากสถานศึกษาในระบบด้วย 8. การสร้างเครือข่าย เพื่อช่วยในการการจัดกิจกรรม เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีความชำนาญที่แตกต่างกัน การสร้างเครือข่ายจะทำให้เพิ่มจำนวนของผู้รู้ในการถ่ายทอด เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างหน่วยงาน/องค์กร

3. สรุป

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ของประเทศอาเซียน นำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัย ดังนี้ โดยการศึกษาการจัดการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียนครั้งนี้ สนใจศึกษาการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาใน 5 ประเด็น ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์และการบริหาร ด้านกลไกและการดำเนินงานจัดการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศ ด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย และด้านสิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ ซึ่งผลของการศึกษาวรรณกรรมจะนำมาสู่การแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา ต่อไป รายละเอียดตามภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย